

**In Q. Horatii Flacci poemata annotationes probatissimorum
cultioris literaturae authorum, uidelicet: D.Erasmi Roterodami.
Ludouici Coelij Rhodogini. Angeli Politiani. M.Antonij
Sabellici. Baptistae Pij. Iacobi Bononiensis.**

<https://hdl.handle.net/1874/456606>

IN Q. HORA

TII FLACCI POEMATA ANNO

tationes probatissimorum cultioris literaturæ authorum, uidelicet:

D. ERASMI ROTERODAMI.

Ludouici Cœlij Rhodogini.

Angeli Politiani.

M. Antonij Sabellici.

Baptistæ Pij.

Iacobi Bononiensis.

Collegit autem eas Georgius Pistorius Villinganus.

FRIBV RGI BRISGOIAE,

AN. M. D. XXXV.

INGENVO, CLARISQVE NATALIB.
orto, Gregorio Catanæo Ganuensi, domino atq; Me-
cœnati summo, Georgius Pictorius Villinganus,
apud nobile Brisgoiæ Friburgum puerorum
institutor, S. D. P.

PETIS quidem in literis tuis, nuper Basilea ad me da-
tus (clarissime uir) ut uel ipse capeſſendæ eruditionis
cauſa ad te in Italiam migrem, uel (quod difficilius eſt)
filium meū natu maiorē tibi educandū mittam: ſed neutru
hac rerū ſerie fieri poteſt, cum q; ipſe uarijs negocijs inter
ſellularios pueros impeditus, tum q; filius ille meus in pri-
mis annis adhuc, nucibus (quod dicitur) ludere ſolet. Aſt
unicū quod poſſum facio, edoſtus hac Cecilianæ ſn̄a: qñ
hoc fieri nō poteſt quod uis, uelis id quod poſſis, meos iſtos
in Q. Horatij Flac. poëſim ex doctiſſimorū uiroꝝ prom-
ptuarijs deſumptos tibi cōmunicans dedico labores, non
tam q; mei ſint atq; aliorum, q̄ Eraſmi, quem tibi indies li-
teris tuis maiorem obligabis amicum. Hos rogo, quū iam
ad natalem ſeruatoris Saturnaliū munus tibi miſerim,
ceu $\mu\upsilon\eta\mu\omicron\sigma\upsilon\nu\omicron\pi$, ab amico (abſit inuidia dicto) uſnis ob-
uijs accipias, quoad data occaſione uel ipſe ueniā, uel gna-
to per etatē uenire liceat. Nā quali deſiderio, meū meoꝝ
rumq; præſtoleris aduentum, in binis tuis literis uel ceco
apparet. Cæterū pharmaca cū alijs à te acceptis uelut lu-
nonia ſacra, & propter eorū pretiū, et propter tanti Me-
cœnatis memoriā nondū tacta reſeruo, diu etiā ſeruatus
rus (niſi aliter fata cenſeāt) ut olim in reditu tuo reluceāt
Vale clarissime muſarū antiſtes, & Pictoriū tuum mutuo
amore complectere. Friburgi Brisgoiæ Nona decembris.

Anno M. D. XXXV.

IN Q. HORA²

TII FLACCI LIBRVM I. EX
Chiliadibus D. ERASMI Rote. Annot.

ODE PRIMA.

ME doctarum hederæ præmia frontium
Dijs miscent superis.) ¶ Hoc est, bea-
tum me & celebrem reddent. Allusit autem
Horatius ad prouerbiū quod uulgo dicitur,

In cælo esse, pro eo quod est supra modum fortunatū esse
ac gloriosum. Vide prouerbium: In cælo esse.

¶ Quod si me Lyricis uatibus inseris,

Sublimi feriam uertice sydera.) Prouerbiali ni-
mirū hyperbole dicitur: Cælum uertice attingere aut di-
gito: In eos, qui longe supra mortalium conditionem dijs
se proximos arbitrantur. Erasmus in prouerbio: Cælum
digito attingere.

ODE III.

Perrupit acheronta Hercules labor.

¶ Ad græcum istud allusit poeta, Μελέτη πάντα
δυνατά, id est, cura omnia potest. Hanc sententiam La-
ertius Periandro tribuit, qui Isthmum etiam tentauit per-
fodere. Significat autem nihil esse tam arduum, quod di-
ligentia curaq; non efficiatur. Hæc in prouerbio: Exer-
citatio omnia potest.

IN I. CAR. HORATII
ODE IIII.

Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas,
Regumq; turres. ¶ Accōnodari poterit hæc sen-
tētia mortis necessitati, quæ ex æquo maximis pariter ac
minimis cōmunis est. iuxta illud Aeschili apud Aristoph.
in ranis: Vna è deis Mors nulla capiat munera. Quod
et 2. lib. ode. 14. notat Horatius:

Non si trecentis quotquot eunt dies
Amice places illachrymabilem

Plutona tauris. Hæc prouer. Rhadamantheū iud.

¶ Nec regna uini sortiere talis. In Græcorum
symposijs mos erat Talis sortiri quem piam, qui conuiuio
presideret, ac decreta conuiuialia prescriberet, quæ uo-
uæ, id est leges appellabant, præfectum aut βασιλέα
hoc est regem. Hūc Plutarchus σὺμπεσιάρχον uocat.
Et Varro apud Noniū, modiperatorem à latinis uocātū
scribit, quasi modum imperantem, ne quis aut plus satis
aut parum biberet. Istius consuetudinis præfato carmine
mentionē facit Erasmus in Adagio, Aut bibat aut abeat.

ODE VI.

Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit? ¶ Quæquid inuictum atq; in-
expugnabile est, adamantinum uocamus, ob incredibilem
huius lapidis duriciem. Vnde idem poëta lib. 3. Ode. 24.

Si figit adamantinos

Summis uerticibus dira necessitas

Clauos. Hæc in Prouerb. Adamantinus.

ODE XII.

Crescit

Crescit occulto uelut arbor auro

Fama Marcelli. ¶ Solent præcocia subito flacc
rescere, sed quod paulatim accrescit, durable est. Vnde
Horatius Marcelli famam uelut cum rore arborem sura
gentem celebrat. Hæc ex prouerbio: Festina lente.

ODE XV.

Mala ducis aui domum. ¶ Id tangit Horatius
quod suo tempore uulgare erat, Nempe ut rei bonæ euen
tum bonis auibus, Male, malis cecidisse dicerent, ex au
gurum obseruatione. Vnde quoq; ad hæc formam referen
da hæc ueniunt, Fausto omine, Bene ominata, Bonis auspi
cijs, In auspiciato, Felicibus augurijs, atque id genus alia.
Est tamen hic notandum, quod auis nõ animal significet,
ut apud eundem nec ales lib. 1. ode. 6. Victor Meonij cara
minis alite: Sed augurium ipsum & omen: quod in Pro
uerbio, Meliores nancisci aues, elegãtur Erasmus scribit.

ODE XVI.

Fias recantatis amica

Obprobrijs, animumq; reddas. ¶ Quod hic poë
ta multis, Græci uno uerbo exprimunt. $\pi\alpha\lambda\iota\nu\sigma\delta\alpha\iota\pi$ ce
nim dicunt, quod est palinodiam canere, hoc est, diuersum
ab his, quæ prius dixeris, dicere, atq; in contrarium uer
tere sententiam. Vnde translaturum eleganter D. Erasmus
scribit in Prouerbio, Palinodiam canere.

ODE XVIII.

Seua tene cum Berecynthio

Cornu tympana, quæ subsequitur

Cæcus amor sui. ¶ Qui sibi uehementer placet.

IN I. CARM. HORA.

quiq; suis ipsorum cōmodis impense student, aliorū rebus uel neglectis, uel etiam afflictis, à Græcis eleganter φιλαυτοί uocantur. Vitium ipsum φιλαυτία dicitur: quod apposite circūloquens Horat. Cæcū sui amorē dixit. Hæc in prouerb. φιλαυτοί. ODE XIX.

Maectata ueniet hostia lenior.) ¶ Prouerbiali si gura dixit Horat. de spontaneis ac mansuetis. Sumptū est à sacrificijs, in qbus explorabatur hostia ducto cultro per frontē, idq; maectare uocabāt. Vnde qui spectata sunt uirtute, eos maectos uirtute uocant. Sic Erasmus.

ODE XXVI.

- Tristitiam, & metus

Tradam proteruis in mare Creticum

Portare uentis. ¶ Tradere uentis, obliuisci est, atq; ex aīo eijcere. Seruius prouerbialem figurā admonet esse.

ODE XXVII.

Quanta laboras in Charybdi

Digne puer meliore flāma. ¶ De Charybdi nar rant poēt tarū fabula, q; fuerit scēmina uoracissima, quæ, q; Herculis boues rapuisset, à Ioue fulmine iccta, in mare præcipitata sit, & in huiusmodi uersa monstrū: qd̄ adhuc pristinam seruat naturam. Absorbet enim uniuersa: unde tanq̄ prouerbio scortū uorax, & auiditatis nunq̄ satiata, Charybdi in hoc loco uocat. Lege prouerb. Euitata Charybdi, in Scyllam incidi.

¶ Quæ saga, quis te soluere Thessalis

Magus uenenis, quis poterit decus?

Thessalica mulier, in ueneficas, malarumq; peritas artū, dici solitū: prop

EX CHILI. ERAS. ANNOT. 4

Propterea, q̄ ea gens præter cæteras hoc noīe notata est.
 Vnde Horat. Quæ saga, &c. Eam superstitionē in Thes-
 salos à Medæa profectam existimāt: quæ cū illac fugeret,
 per aërem uecta, scriniolum ueneficijs ac magicis herbis
 plenum deiecerit, eaq; sparsa suppullulasse. Aliã rationē
 pandit Plin. li. 30. ca. 7. ODE XXIX.

Quis neget arduis
 Pronos relabi posse riuos
 Montibus? & Tiberim reuerti?

¶ Istis subesse prouerbij aliquid uidetur, de re neq; uerisi-
 mili, neq; consistente. ODE XXXIII.

- Sed prius Appulis

Iungentur caprea lupis. ¶ Huic consimile pro-
 uerbium est: Prius lupus ouem sibi iunget uxorem. De his
 inter quos insanabile est disidium. Ibidem lege Eras.

¶ Sic uisum est Veneri, cui placet impares

Formas, atq; animos sub iuga abenea

Seuo mittere cum ioco.) Prouerbialis hic est me-
 taphora, à iumentis iugalibus sumpta. Subiugus itē homo
 nō qui suo arbitratu, sed alieno iussu quippiã facit, dicitur

¶ Ipsum me melior cum peteret Venus,

Grata detinuit compede Myrtale

Libertina.) Seneca instar in dialogo affectus et
 rationis loquitur poëta. Qui inquit, stulti est compedes
 suas, quãuis aureas, amare. Vbi de uxore formosa innuit.
 Erasmus in Prouerb. Aureæ compedes.

ODE XXXIIII.

- Nunc retrorsum

IN I. CAR. HORATII

Vela dare, atque iterare cursus

Cogor relictos. ¶ Dare uela retrorsum, est in diuersum mutare sententiam, uitæq; institutum: translata metaphora à nauigantibus, qui sui cursus errorem uersis uelis corrigunt. Hanc Persius in .r. Saty. nonnihil nauans, funem reducere dixit, pro eo quod est institutum mutare in diuersum. sic dicēs:

Quæ supra dederam repeto, funemq; reduco.

ODE XXXV.

- Diffugiunt cadis

Cum fece siccatis amici

Ferre iugum pariter dolosi. ¶ Plinius in Epistolis alicubi dixit: Ex æquo iugū ducere: pro eo quod est, negocij uices pariter sustinere. Translatū à bubus arantibus, ad quod quidem Horatius alluisse uidetur. Lege prouerbiū: Ego & tu idem trahimus iugum.

ODE XXXVI.

Cressa neu careat pulchra dies nota.

¶ Candidum calculum, cressam notam appellat, quæ ueteres dies fortunatos signare consueuerunt. Tameñ si sunt, qui hoc in loco pro Cressa legunt Thressa: q; hic mos fuisse perhibetur Thracibus. Vbertim tñ huius substitutionis mentionē facit Pli. li. 7. ca. 40. lege Adagiū, Creta notare.

ODE XXXVIII.

Mitte sectari rosa quo locorum

Sera moretur. ¶ Ne te maceres desiderio rerum, quæ reuocari, restituiq; non queunt: uelut exactæ iuuenta, formæ, uirium, fortunæ. Nam ut nihil rosa gra

EX CHILIAD. ERAS. AN. 5

sa gratius, ita nihil minus diuturnum. Habent enim rosesuum tempus, sed perbreue.

IN II. CARMINVM HORATII
EX CHILIADIBVS D. ERAS
MI ROT. ANNOTAT.

ODE II.

Nullus argento color est, auaris
Abdito terris. ¶ Ut picturæ abstruse nul-
lus est usus, sic nihilo maior diuitiarum repositariū, quas
cum Plutarcho recte Plutū τυφλὸν i. cæcum dixeris ac
repositū: quoniam non solum cæcū dicitur qd non uidet,
uerū etiā qd luce caret. Hæc Eras. in Prouer. ἀζυλος

ODE V. (πλῆστος.

Nondum subacta ferre iugum ualet
Ceruce. ¶ De puella nondum uiro matura lo-
quitur, indicans unde ducta sit translatio. Nimirum à iu-
uenco, cui nondum suppetunt uires, ut in ducendo aratro
pares operis uires sustineat. Nā & coitus duorū ex æquo
negotiū est, itidē ut in iugo: unde dictum etiam coniugiū.

ODE VII.

Sed me per hostes Mercurius celer
Denso pauentem sustulit aère. ¶ Vulgo qui
in rebus perplexis ac desperatis, aut ancipiti periculo ser-
uantur, à deo quopiam aiunt sese seruatos. Hinc Horatius
in bello per Mercurium, & iterū ab arboris ictu sese Fau-
ni ope seruatum scribit lib. 2. ode. 16. Vnde natum hoc pro-

A 5 uerbium

IN II. CAR. HORATII

uerbium: *Dij bonorum largitores, quod Eras. Vt solet omnia, elegantissime explicat.* ODE XIII.

Ille & nephasto te posuit die. ¶ *αποφάδες* *ἡμέραι*. id est, nephasti dies, olim uocabantur inauspicati, & quibus publica nō licebat agere, unde receptum, ut hoēs inuisos ac detestādos *ἀποφάδες* appellaret. apud Atticos huiusmodi dies erāt septem, quibus inferiā pagēbantur, eoq; habebantur inauspicati. ODE 14.

Non si trecentis quotquot eunt dies

Amice places illachrymabilem

Plutona tauris. ¶ Boni Viri lachrymabiles: pro uerbium hoc de ijs dicebatur, qui facile commouerentur ad misericordiam ac precibus flecterentur. Nam lachrymare dicuntur qui miserescunt. Proinde Horatius Plutonem, q; nullis precibus flectatur, illachrymabilem appellat.

¶ Assumet heres cecuba dignior

(pellat.

Seruata centum clauibus: & mero

Tinguet pauimentum superbo

Pontificum potiore cœnis.

¶ Prælaudas cœnas pontificales dicimus prouerbio, quod & Macrobius Satur. lib. 3. obseruat, ubi uetustissimam quandam pontificis cœnam describit, dicēs summo apparatu eam et omnigenis lauticijs affatim instructam fuisse. Vide prouerbiū Pontificalis cœna: ubi etiā qd uinū Theologicū sit reperies. ODE XVI.

¶ Viuitur paruo bene, cui paternum

Splendet in mensa tenui salinū.

¶ Salis nomine frugalem uictū innui, ex hoc Horatiano licet cognoscere

Vt taceam istius adagij: Iuxta salem & cuminum, sic Eras.
 ras. in prouerb. Qui circa salem & c.

¶ Quid terras alio calentes

Sole mutamus? Id non dissimile est huic quod
 adagio circumfertur. In alio mūdo, de ijs qui longe dis-
 sident à patria. ¶ Nihil est ab omni Parte beatum.
 Huic non admodū dissidet illud Euripidis: Siquidem uni-
 uersis rebus in mortaliū Nil continenter, & undiquaq;
 prosperum. Vel hoc, Omnibus galeritis innascitur crista.
 Erasmi lege prouerbia: Nemo omnibus horis sapit, et Ni-
 hil ex omni parte beatum.

ODE XVII.

- Ille dies utranq;

Ducet ruinam: non ego perfidum

Dixi sacramentum, Ibimus, Ibimus

Vtcunq; præcedes, supremum

Carpere iter comites parati.

¶ Erat amicitie genus apud Aegyptios laudatū, quod
 appellabāt συναντοτυνηκόνηωρ. i. commorientū. Qui-
 bus hoc necessitudinis genus placebat, ij hac lege copula-
 bātur, ut si alteri fatale qppiā accidisset, alter ultro mor-
 tis sociū sese adiūgeret. In tale fœdus significat Horatius
 sese erga Meccœnatē iurasse. lege proucr. Naera et Char

ODE XVIII

(mione.

Nec satelles Orci

Callidum Promethea

Reuexit auro captus. hic superbum

Tantalum, atq; Tantali

Genus coërcet: hic leuare functum

Pauper

IN II. CAR. HORATII

Pauperem laboribus

Vocatus, atq; non uocatus audit. ¶ Ad prou^{er}
bium allusit poëta, quod olim Lacedæmonijs oraculi uic^e
datum erat: Vocatus & non uocatus deus aderit. Eius
usus erit, ubi quid significabimus etiam non accersitum,
neq; curatum, tamen eueniurum uelimus nolimus: puta,
Senectam, Mortem, malefactorum pœnam.

IN III. CARMINVM HORAT.
EX CHIL. ERAS. ANNOT.

ODE PRIMA.

ODi prophanum uulgus, & arceo. ¶ Respexit
Horatius ad græcū hoc prouerbium, θύρας ἐπί
θεῶν κλειόμενοι .i. fores occludite quiq; prophani. Quo
uti cōueniet, si qñ significabimus nos de rebus arduis &
archanis locuturos, ubi prophanorū leuis oīno ratio est.

ODE II.

Est & fideli tuta silentio

Merces. ¶ Huic confinis est hæc ab Aristide in
defensione Periclis ex Cio quopiam poëta citata sententia:
Silentij tutū premium. Et nobilis illa Simonidis, quæ
celebratur apud latinos quoq; prouerbij loco:

Nulli tacuisse nocet, nocet esse locutum.

¶ (Raro antecedente sceleratum

Deseruit pede pœna claudo.) Testatur Porphy
rio hanc Flacci sententiã esse prouerbio affinem quod dicitur:
Dij irati laneos habent pedes: Cuius sensus est: Dij
tamē s̄

EX CHILIA. ERAS. ANNOT. 7

tametsi nonnunquam tarde ueniūt nocentibus, tamen uel
inopinato de malefactis aliquando sumunt pœnas.

ODE III.

Si fractus illabitur orbis

Impavidum ferient ruinae. ¶ Allusit ad Græcorum prouerbium, τί ἐὶ ὄψωνος ἐμπύσοι. i. Quid si cœlum ruat, quod in eos citatur, qui in tutissimis rebus ridicule timent.

ODE IIII.

Non sine dijs animosus infans. ¶ Sic poëta dixit, quia cum Deo quisq; et gaudet, et flet, ut prouerbio dicitur. Cum deo autem hoc fit, quod fit fauente numine: Contra, sine Deo, quod absq; deorum fauore.

¶ Visam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inuiolatus amnem.) Non est dissimile schema ab hoc quod dicitur: Ad Herculis columnas, quas authores extra mundi terminos ponunt. Lege Eras. in prouerbio: Ad Phasin usq;.

¶ Vis consilij experts mole ruit sua,
Vim temperatam dij quoq; prouehunt
In maius.) γιγάντων ἀπόνοια. i. Gigantum amentia, Dicebatur ubi qs uiribus suis fretus, temere, nullq; consilio res non tentandas moliretur. Tractum à notissima fabula gigantum. Sed id prouerbij eã Flacci præscriptã admittit sententiam. Illas itē Homericas illa. 4.

Consilio sanè multo, quàm robore præstat
Hirsutam quicunq; parat succidere syluam:
Consilio rursum nauclerus in equore nigro

Dirigit

IN III. CAR. HORATII

Dirigit undiuagam nauim raptantibus austris
 Consilio, auriga aurigam, uincitq; prætig;

Istis qppe admonemur in auspicato cedere, quecūq; citra
 consiliū, aduersus deos, aduersus pietatem, ius & æquum,
 per uim instituuntur. ODE V.

- Nec amissos colores

Lana refert medicata fucō.) ¶ Per colorem ina
 nuit Flaccus nō natiuum aut genuinum, sed adulterinū.
 Quoniā fucus herbæ genus est, quā Græci φύκος uocāt,
 tinguendis lanis utile. Hæc Eras. in prouerb. Fucū facere

ODE VI.

Motus doceri gaudet Ionicos

Matura uirgo. ¶ Hoc est, lasciuas saltationes
 & parum decoras gesticationes. Nam Ionūm mollicies
 perinde atq; Sybaritarū fastus in prouerbiū abiit. Vnde
 & apud Aristoph. ἰωνικῶς pro eo quod est, ἀεγῶς, i. mol

¶ - Et incestos amores

(liter ac delicate.

De tenero meditatur ungui.) De tenero ungui,
 pro eo quod est, à prima pueritia: translatum à catulis,
 quorum unguis nondum duruerunt.

ODE VIII.

Iam Scythæ lasso meditantur arcu

Cedere campis.

¶ Cedere cam
 pis, huic consine est, cedere harena, pro à certamine des
 sistere, et uictoriā ultrā cōcedere: translātū à pugna gla
 (diatoria.

ODE IX.

Quanquam sydere pulchrior

Ille est, tu leuior cortice. ¶ Cortice leuior, est proe
 uerb

uerbialis hyperbole in homines inconstantes, & lubrica
fide. Lege Prouerb. Subere leuior. ODE XI.

Nuptiarum expers, & adhuc proteruo

(Cruda marito.) ἄγαν ἡ γάμος

i. rudis nuptiarum, per ironiam dicebatur in impudicā,
quod citra nuptias sui copiam faceret.

¶ Audiatur Lyde scelus, atq; notas

Virginum pœnas, & inane lymphæ

Dolum fundo percuntis imo

Serâq; fata.) Notissimæ fabulæ si

liarū Danai hic mentionem facit Hor. quæ ob sponsores ne-
catos has pœnas dare dicuntur, ut situlis perstillantibus
aquâ hauriant, atq; in doliū pertusum infundant, graui
nimirū, sed inutili labore: à quibus tractū est prouerbiū,
Doliū inexplebile: cuius est uariū usus: quoniā in gluto-
nes uel edaces, aut cōgruentius in eos, q̄ bibacitate inex-
plebili quo plus bibunt, eo plus sitiūt, quemadmodū olim
dictum est de Parthis. Vel etiā in auaros, quorū cupidita-
tibus nihil satis est, uerū quo magis implētur opibus, hoc
magis inanes esse uidentur. Hæc Eras. in parœmijs, Do-
liū inexplebile, & Cribro aq. haur. ODE XII.

Miserarum est, neq; amori dare ludum,

Neq; dulci mala uino lauere, aut ex-

Animari metuentes patrue uerbera lingue.

¶ Patruorū in nepotes ceu peculiaris genuinaq; seueritas
prouerbio locū fecit, quod uulgo dicitur: Ne sis mihi pa-
truis. Cuius idem poeta Sermonū li. 2. Serm. 3. meminit.

¶ - Siue ego prae

Seu recte

IN III. CAR. HORAT.

Seu recte hoc uolui, neu sis patruus mihi.

Patruam item linguā uocat seueram & obiurgatricem
M. Tull. aduersus Heren. Lege prouerb. Sapere patruos.

ODE XIX.

Da lunæ pro pere nouæ,

Da noctis mediæ, da puer auguris

Murenæ. tribus, aut nouem

Miscentur cyathis pocula commodis.

Quæ Musas amat impares,

Ternoster cyathos attonitus pettet

Vates. tres prohibet supra

Rixarum metuens, tangere gratia.

¶ Erat mos apud ueteres ut propinantes aut bibitur
ri deum quempiam aut hominem omnis causa præfaren-
tur, quæ etiam hac ode poëta sequitur. Sed quod Tres pro-
hibet supra, inquit, ad ueterum superstitionem pertinere
uidetur, qua creditum est impares numeros ad omnia es-
ficatiores esse. De quaternione uitato in poculis scribit et
Plinius lib. 28. cap. 6. De his plura Eras. in adagio: Aut
quinque bibe. &c.

ODE XXI.

Tulene tormentum ingenio admoues

Plærunque duro: tu sapientium

Curas, & arcanum iocoso

Consilium re regis Lyæo:

¶ Celebratur cuiusdam Persæ apophthegma, qui ne-
gauit tormentis opus esse ad exquirendū uerum, uino es-
se nim rectius elici. Vnde diuinæ literæ uetant uinum dari
regibus

regibus, quod ibi nullū sit arcanum ubi regnet ebrietas.

Quod propter & Plinius libro. 14. capite. 22. Vinum, inquit, usq; a deo mentis arcana prodit, ut mortifera etiam inter pocula loquantur, & ne per iugulum quidem redituras, uoces contineant, Vulgoq; inquit Veritas uino attributa est. Cuius itē opinionem idē poëta subscribit in arte poëtica.

Reges dicuntur multis urgere culullis,

Et torquere mero, quem perस्पexisse laborent

An sit amicitia dignus.

Et in primo epistolarum libro, epistola 5.

Quid non ebrietas designat? operta recludit.

Hæc in paroemia: In uino ueritas. ODE XXIII.

Si figit adamantinos

Summis uerticibus dira necessitas

Clauos.) ¶ Poëta Necessitatem deam faciunt,

Parcaram matrē, quæ & ipse ineluctabiles atq; inexorabiles uocantur. Hanc necessitatem philosophi Fatū appellānt, quæ est æterna rerū series necessario coherentium, Cui ueluti cedens Iuppiter apud Maronem, Fata (inquit) uiam inuenient. Hæc in prouerbio, Aduersum necessitatem ne dii quidem resistunt.

¶ Vel nos in capitolum

Quo clamor uocat & turba fauentium,

Vel nos in mare proximum

Gemmas & lapides, aurum & inutile

Summi materiam mali

Mittamus, scelerum si bene pœnitet.

Cum Homericō carmine istæc Horatiana conueniūt

IN III. CARM. HOR.

εἰς ὄρος, ἢ εἰς κῆμα πολυφλοῖς βοιο θαλάσσης. i.
 in montē, tumidāsue frementis in æquoris undas. Sed cū vi-
 tium aliquod, aut rem alioquinnoxiam, admonebimus pro-
 cul abijciendam esse, hæc præscripta conueniunt. Eras. in
 dicterio, Procul abijciendum.

ODE XXVII.

Hostium uxores, pueriq; cæcos

Sentiant motus orientis Austri.) ¶ Latinis scri-
 ptoribus à Græcis inualuit usus istius figuræ, ut si quid ti-
 mendum sit, abominantes in hostium caput imprecentur.
 Græci enim sic dicunt, Εἰ τὶ κακὸν, εἰς τὸν ῥῆα π. i. si qd
 mali, in Pyrrham: ubi subaudiendum, recidat aut abeat,
 aut eiusmodi quippiam.

IN IIII. CARMINVM HORAT.
 EX CHILIADIBVS ERAS-
 MI ANNOTAT.

ODE II.

Non semel dicemus Io triumphē.) ¶ In triumphis
 acclamabatur, Io triumphē. Ouidius in ope de ar-
 te amandi dixit, Io Pæan, sic:

Dicite Io Pæan, & Io bis dicite Pæan:

Decidit in casses præda petita meos. Quid istæc oïa
 sibi uelint, & unde translata, Eras. in prouerb. Io pæan.

ODE III.

Et iam dente minus mordeor inuido.) ¶ Quamq; li-
 uor uelut ignis alta petit, est tñ omnino aliquid usq; adeo
 perfectum & illustre, ut eò non possit attingere. Quò lo-
 ci perue-

EX CHILIAD. ERAS. AN. IO

ei peruenisse sese gloriatur ibi Horatius, Et etiam alibi, dicens, Inuidiaq; maior. Eras. in parcemijs, Herculei labores, & Inimicus & inuidus uicinorum oculus.

¶ O mutis quoq; piscibus

Donatura cygni si libeat sonum.) Αφρωνὸ τεγοῦ τῶν ἰχθύων .i. magis mutus ipsis piscibus, pro uerbialis metaphora est de uehementer infantibus atq; infacundis. Pisces enim nullā edunt uocem, exceptis per paucis, inter quos canis marinus. Causam adfert Aristoteles, q; his neque pulmo sit, neq; arteria, neq; guttur. Erasmus in Adagio, Magis mutus quàm piscis.

ODE IIII.

Qualem ministrum fulminis alitem

Olim iuuentas & patrius uigor

Nido laborum propulit inscium,

Ventiq; pauentem: mox in ouilia

Demisit hostem uiuidus impetus,

Nunc in reluctantes dracones

Egit amor dapis atq; pugnae.

¶ Pullū aīo uere aquilino hic graphice descripsit Horatius, Cui semper hæret mente, Sic uolo, sic iubeo, sit pro ratione uoluntas. Vide prouer. Scarabeus aquilā querit.

¶ Neq; imbellem feroces

Progenerant aquilæ columbam.

E squilla non nascitur rosa, in prouerbio circumfertur, quòd admonet, è probis parentibus nasci liberos probos, ex improbis improbos. Hic simili figura dixit Horatius, Neq; imbellem feroces, & c.

IN IIII. CARM. HORAT.

¶ Non Hydra secto corpore firmior
 Vinci dolentem creuit in Herculem.) Allusit ad
 fabulam, quæ de hydra Lernæa iactatur, quã quidam cen-
 tum, quidam octo capitibus extitisse ferunt: è quibus unũ
 erat mortale. Eras. plura in prouerb. Hydram secas.

ODE V.

Diuis orte bonis optime Romule.

¶ Prouerbiũ respiciunt in genere omnia illa, Iratis
 dijs, Propitijs dijs, Dijs bonis, Dijs auspicijs. In secundo
 Sermonum Sermone .7. dixit:

Vertunnis quotquot sunt natus iniquis.

Et lib. 2. Sermone tertio.

Iratis natus paries dijs atq; poëtis. De his Eras-
 mus in adagio, Genius malus.

ODE VII.

Gratia cum Nymphis, geminisq; sororibus audet
 Ducere nuda choros.) ¶ αὐτὰρ ἄνθρωποι γυμναί, id est
 gratiæ nude. Admonet adagium ut candidè ac benignis-
 ter impertiamus amicis, Aut ne qd inter amicos fictũ aut
 fucatuũ, uerum nuda simpliciaq; omnia, Gratiarũ sint ins-
 tar, quæ humanitatis atq; beneuolentiæ à poëtis dicuntur
 præsidet. Eras. in prouerb. Gratiæ nude.

ODE XII.

Nardi paruus onix eliciet cadum.

Non ego te meis

Immunem meditor tingere poculis,

Plena diues ut in domo.) ¶ Immunem Latini
 uocant, quem ἀνούμεσολοι Græci, nempe eum, qui nihil
 confert

EX CHILIAD. ERAS. AN. II

confert ad conuiuū, licet aliquando ad res transferatur animi, puta doctrinam, uersus, aut simile quippiam. Aul. Gellius li. 6. ca. 13. indicat hanc uocē in prouerbiū abijisse. Eras. in diuerbio, Immunem uenire.

ODE XIII.

Sed Cynaræ breues
Annos fata dederunt,
Seruatura diu parem
Cornicis uetulae temporibus Lycen.

¶ Viuacitas cornicis in prouerbiū abijt, quod est, Cornice uiuacior, De uehementer annosis. Hesiodus nāq; cornici nouem nostras ætates attribuit, quadruplū eius, ceruus, id triplicatum coruis. Hæc in præfato adagio.

IN Q. HOR. FLACCI EPODON
EX ERAS. ANNOT.

ODE PRIMA.

HAud paruero
Quod, aut auarus ut Chremes, terra premam,
Discinctus aut perdam ut nepos.) ¶ Ostendit poëta se paruo et iam parto contentū, euitaturumq; ne illud sibi obijci prouerbiū audiit: Terra defossam habes: qđ dicitur in eum, qui non impertit, neq; profert suas dotes, sumptū ab auaris thesaurum humo defodientibus, ut apud Plautum Euclio. Sic Erasmus.

ODE IIII.

Lupis & agnis quanta sortito obtigit

B 3 Tecum

IN Q. HORAT. EPOD.

Tecum mihi discordia est.) ¶ Lupus & agnus
genuino quodã odio dissident, unde τὸ λύκῳ τῆρ ὄμ,
adagio dicitur, quod est, ouem lupo, quo concinne utimur
quoties ei seruandum aliquid cõmittitur, cuius gratia cu
stodem magis oporteat adhiberi. Eras.

ODE V.

¶ Diris agam uos, dira deprecatio
Nulla expiabitur uictima.) ¶ Moris plurimum
improbandi meminit poëta, qui est ut nihil dicant homi
nes, nisi diras admisceant deuotiones, & imprecamina.
multa scitu digna apd Eras. inuenies in prouerbijς Αἰσῶς
ἰσῶρ, qd̄ est execrationis templũ, et Oedipi imprecatio.

ODE VI.

Parata tollo cornua.) ¶ Tollere cornua, pro
eo quod est, animo efferrì. Nunc quoq; uulgo tritißimum
est, unde Ouidius de ebrietate, Tunc ueniũt risus, tũc pau
per cornua sumit. Et Horatius alibi de Baccho. Et addis
cornua pauperi. Translatum à pecoribus, quæ cornibus
oppositis minantur. lege prouerbia, Cornutam bestiã po
tis, Tollere cornua, et Ante hac putabã te habere cornua

ODE XII.

Stercore fucatus crocodili

¶ Fucum simpliciter pro colore reperire licet, & fua
care pro colorare, ut hic apud Horatium.

¶ Pereat male quæ te

Lesbia quærenti taurum, monstrauit inertem.

Taurus ibi maritũ significat, Eras. in prouerbio, Tau
rus in syluam.

Ode

EX CHILIAD. ERAS. AN. 12
ODE XIII.

Dumq; uirent genua
Et decet, obducta soluaturs fronte senectus.

¶ Hæc figura: Genu uiret, prouerbialis est, quoties
iuuentutem significamus. Erasmus.

ODE XIII.

Deus deus nam me uetat
Inceptos olim promissum carmen Iambos
Ad umbilicum adducere.

¶ Ad umbilicum ducere est librum finire atq; absolue
re. Sunt enim umbilici, interprete Porphyrione, ornamen
ta quædam ossea, aut lignea, corneâuc, umbilici nostri for
mam imitantia, quæ uoluminibus iam absolutis addebun
tur. Sic Erasmus.

ODE XV.

Sis pectore & multa diues tellure licebit,
Tibiq; pactolus fluat.

¶ Est pactolus Lydiæ fluuius ex môte Tmolo profluës
aureis scatens harenis. unde & χρυσόπλοος à poëtis cog
nominatus, Cuiusmodi narratur & Tagus in Iberia et
Ganges in India & Hebrus in Thracia. Plinius addit Pa
dum in Italia, negatq; ullum esse aurum absolutius, quàm
id quod in fluuijs reperitur, utpote cursu ipso perpoli
tum. Lege prouerbium, Pactoli opes. ODE XVI.

Forte quid expediat communiter, aut melior pars
Malis carere queritis laboribus,

Nulla sit hac potior sententia, Phocæorum

Velut profugit execrata ciuitas, &c.

Ibi quomodo p cõmune cõsiliũ phocæses Ionie populus

IN Q. HORA. EPOD. AN.

patrium solum reliquerint deuotionibus adacti atq; execrationibus quibusdā, manifestatur. plura apud Erasmiū in proverbio, Phocensium execratio

¶ Ire, pedes quocunq; ferunt, quocūq; per undas
Notus uocabit, aut proteruus Affricus.

Quocunq; pedes ferunt, parcemia est, pro eo quod est quouis. Quadrabit ubi nihil certū spectatur ad quod nostri dirigantur conatus. Idem poëta lib. 3. ode 11. I, pedes quo te rapiunt, & aura Sic Eras.

¶ Reddit ubi Cererem tellus in arata quotannis,
Et imputata floret usq; uinea.

Quæ citra nostram operam casu nobis eueniūt, citra arationem, citraq; sementem euenire dicuntur adagio, quod apparet à fabula insularum fortunatarum originem traxisse, Sic Erasmus.

ODE XVII.

Iam iam efficaci do manus scientiæ.

¶ Dare manus, pro eo quod est, se uictum agnoscere poëta dixit, Nam qui se uictori dedunt, ne interimantur, ultro manus ad uincula offerunt.

¶ Oro regna per Proserpinæ,
Per atq; libros carminum ualentium
Refixa cælo deuocare sydera.

Maleficæ mulieres incantamentis quibusdā lunam in terram detrahere credebantur, unde natum est adagium, In tuum ipsius malū lunam deduces, In eos, qui suis ipsorum artibus sibi malū accersunt. Quod olim huiusmodi sagas oculis ac pedibus priuari creditum est. Eras.

IN Q. HORATII FLACCI ARTEM
POETICAM EX CHILIADI
BVS ERASMI ANNOT.

Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.
¶ Ad prouerbiū allusit poëta, qđ passim à gra
cis citatur, Liberi poëtæ atq; pictores.

¶ Et fortasse cupressum
Scis simulare.

Simulare cupressum, admonet Acron prouerbiū esse,
à quopiam imperito pictore ortū, qui præter cupressum
nihil nouerat pingere. Concinne usurpabitur in eos, qui
quod didicerunt, id ubiq; intempestiuiter inculcant, cum
ad rem nihil attineat. Erasmus.

¶ Serpit humi tutus nimirū, timidusq; procelle.

Serpit humi oratio, quæ pressior humiliorq; est quàm
oportet, semper quasi iacens, nunquā assurgens. Iste qui
dem dicendi usus à nauigantibus translatus est, aut ab ijs
qui procumbentes in terram ita repant ne erectos turba
uentorum auferat. Erasmus.

¶ In uitium culpæ, ducit fuga si caret arte.

Huius carminis Horatiani habetur scita admodū mē
tio in chiliadibus in prouerb. Nihil minus expedit quàm
agrum optime colere.

¶ Projicit ampullas, et sesquipedalia uerba.

Ibi grandiloquentiam ampullas et sesquipedalia uer
ba uocat. Eras. in parcemia, Ne magna loquaris.

¶ Publica materies priuati iuris erit, si

IN ARTEM POET. HORAT.

Non circa uilem, patulumq; moraberis orbem.

¶ Ad imitationem pythagorici symboli iubentis publicam uiam ingredi, respexisse uidetur poeta. Eras. in di-
cterio plantino. Nemo quenquã ire prohibet publica uia.

¶ Parturiēt montes nascetur ridiculus mus.

Dici solitum hoc Flacci carmen in homines gloriosos, et ostentatores qui magnificis promissis, tum uultus uesti-
tusq; autoritate, miram de se mouent expectationem, ut
rum ubi ad rem uentum est, meras nugas adferunt. Por-
phyrius ex Aesopi quopiam apologo natum existimat,
quem Erasmus eleganter recenset.

¶ Et iam

Colligit, & ponit temere, & mutatur in horam.

Mutatur in horã, subinde. Eras. in prouerb. In diē uiuere.

¶ Laudator temporis acti

Se puero.) Huc pertinet illud graecorum αἰ τῶ
πέγυοι βέλτιω. i. superior annus semper anteponitur.

¶ Multa ferunt anniuenientes commoda secum,
Multa recedentes adimunt.) Hinc Terentius in

Phormione: Ipsa senectus morbus est: quod prouerbiali fi-
gura dictum uidetur. Nã in senibus ut absit morbus, ipsa
senecta, per se mala ualetudo est. Quapropter illud fre-
quens apud Homerum est, χαλεπὸν γῆρας, id est, mor-
lesta senectus.

¶ Nec sit quinto productior actu.) Solebant come-
diarum poetæ, aut tragœdiarum scriptores, fabulas suas
in actus quosdam distribuere, unde natum est prouerbiū,
supremum fabulae actum addere, pro eo quod est, extre-
mum

num finem imponere. Huius farinae multa sunt in Chilia
dibus in prouerbio, Ad umbilicum ducere.

¶ Nec deus interfit nisi dignus uindice nodus

Inciderit.) Homerus Iliados i. Palladem inducit ut
ferocientem Achillem compescat, alijsq; locis numina al-
legat. Ast ibi Horatius hoc uetat in Comœdijs fieri, nisi re-
rum difficultas maior sit, q̄ ut possit humana ope explica-
ri. Eras. in prouerb. Deus ex improviso apparens.

¶ Ciceris & nucis emptor.

Arbitratur et illud Erasmus inter proueria referen-
dum, in hominem de ima plebe, in simæq; sortis.

¶ Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam

Tonsori Licino commiserit.) Tres Anticyras di-
xit pro uniuerso helleboro, significans deploratam & im-
medicabilem insaniam. Eras. in parœmia, Nauiget Anticy.

¶ Quam uersus inopes rerū, nugæq; canoræ.

Hic nugæ canoras appellat, quas Persius bullatas di-
xit, sic inquit:

Bullatis ut mihi nugis Pagina turgescat.

¶ Speramus carmina fingi

Posse, linden da cedro.) Digna cedro dicuntur,
quæ promerentur immortalitatem, & eiusmodi iudican-
tur ut posteritati consecrari debeant, Ab arboris natura,
cuius succo quæ sunt illita non sentiunt cariem. Hac arte
Numæ libros, cum essent chartacei, durasse ad annos. 135.
terræ infossos narrat Plinius lib. 13. ca. 13. Et idem lib. 16.
cedrum inter æternas materias commemorat.

¶ Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.

Omne

IN ARTEM POET. HORAT.

Omne tulit punctum, & cunctorum calculis, legimus pro eo quod est, omnium sententia & comprobatione. Quorum prius translatum est à consuetudine Comitiorum, ubi tabella circumferri consuevit, in qua puncto appposito significabant cui candidatorum suffragarentur. Posterius à iudiciorum sortibus. Sic Erasmus.

¶ Non semper feriet quodcumq; minabitur arcus.
Id est, non semper assequeris quod cupis.

¶ Et citharædus

Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem.

A cantatoribus ducta translatio est, quibus uehementer foedum sit, in iisdem fidibus sæpius peccare. Et concinne in eos dicitur, eadem errant chorda, qui uel in simili re crebrius peccat, uel culpam eandem iterum atq; iterum committit. Primus enim lapsus uel casui datur, uel imprudentie, iteratus stultitiæ tribuitur aut insitiæ.

¶ Quæ si propius stes

Te capiet magis, ac decies repetita placebit.

Omnino ea uis inest rebus egregijs, ut quo sæpius ac pressius inspiciantur, hoc magis ac magis placeant: contra, quæ fucata sunt aut uulgaria, nonnunquam initio arident nouitate ipsa, mox repetita sordescunt. Quemadmodum scribit Plinius li. 17. ca. 14. de syluestri quodam poemati genere. Hæc Eras. in prouerbio, Bis ac ter, quod pulchrum est repetes.

¶ Ludere qui nescit campestribus abstinet armis.

Et hodiernis temporibus huiusmodi uulgo iactatur prouerbum, Qui lusus non nouit legem, abstineat. Eras. in diu. prouerbio,

verbio, Oportet remum ducere qui didicit.

¶ Tu nihil inuita dices faciēs ue Minerua.

Latinus celebratissimū est, inuita Minerua, pro eo quod est refragante ingenio et repugnāte natura, nō fauēte cœlo.

¶ Multa tulit, fecitq; puer, sudauit & alsit.

Huic contrarium hoc græcorum est adagium ὄνθ' ὕε ται' ούτε ἡλιζται. i. neq; cōpluitur, neq; sole aduritur.

¶ Occupet extremum scabies, mihi turpe relinqui.

Olim pueri cursu certantes clamare solebant, occupet extremum scabies, adhortantes hac uoce singulos ad cursum, ac male precantes ei qui fuerit omnium postremus. Id deductum in adagium est, quo utebantur qui significabant sese, quocunq; modo uelle uincere, neq; cōmissuros, ut inter postremos sint. Ita qui per fas nefasq; rem augēt ne non sint inter optimates, quiq; malis artibus emergūt ad magistratus, possunt alio uocāti respondere, extremū occupet scabies. Eras.

¶ Reges dicuntur multis urgere culullis,

Et torquere mero, quem perspexisse laborent.

Passim enim uino authores ueritatem attribuūt, quoniam tollit animi fucum, et quicquid in pectore est conditū in apertum prouocat, unde diuinæ literæ uetant dari regibus uinum, quod ibi nullum sit archanum ubi regnet ebrietas. Eras. in prouerbio. In uno ueritas.

¶ Et male tornatos incudi reddere uersus.

Eleganter Horatius incudi reddere dixit, pro eo quod est refringere, ac mutare, corrigereq;. Consimili forma dicunt, Recoquere.

IN Q. HORA. ARTEM PO.

¶ Quin sine riuali, teq; & tua solus amares.
Sine riuali diligere dicuntur, qui stulte mirantur quod
nemo alius concupiscat. Veluti Simia catulos suos & mira-
ratur & amplectitur. Sic Erasmus.

¶ Incomptis allinet atrum
Transuerso calamo signum.

Transuerso calamo signum allinere, pro eo quod est
damnare. Eras. in prouerbio, Vnguī notari.

¶ Nec satis apparet, cur uersus factitet, utrum
Minxerit in patrios cineres.

Qui intemperijs ageretur, cuiq; cuncta cederent in-
feliciter, in patrios cineres minxisse dicebatur. Antiquis
enim paterni sepulchri magna fuit religio.

¶ Non missura cutem, nisi plena cruoris hirudo.
Prouerbij speciem habet illud Horatianū, Quod qua-
drabit in homines nimium sedulos, & quibusuis in rebus
immodicos. Cuiusmodi nonnullos uideas, qui cum semel ce-
perint, nullum faciunt finem, donec defatigati desistant,
nec rationem ullam habent alieni fastidij, sed suo tantum
animo negocij modum metiuntur, haudquaquam memo-
res uetustissimi sermonis admonentis, Ut tum à lusu desin-
stamus, cum adhuc iucundus est, ne uoluptatem odij mo-
lestia cōsequuta contaminet. Nemo nescit, hircinam ubi
semel hæserit corpori, nulla ratiōe posse reuelli, donec su-
ctu sanguinis expleta decidat. de hac Pli. lib. 11, cap. 34.

IN .I. SERMO. Q. HORATII FLAC-
CI EX ERASMI CHILIAD.

ANNOT.

SARM

Qui fit Mecœnas ut nemo quam sibi sortem
Seu ratio dederit, seu fors obiecerit, illa
Contentus uiuat, laudet diuersa sequentes?

¶ Huic non multum abest illud apud Nasonem,
Fertior seges est alienis semper in agris
Vicinumq; pecus grandius uber habet.

Et ille Mimus ex illis Publij ab Aulo Gellio laudatis,
Aliena nobis, nostra plus alijs placent.

¶ Quin Iuppiter ambas

Iratus buccas inflet.) ¶ Horatius iratus buc-

cas ad iracundiæ retulit argumentum, Siquidem Buccas
inflare, fastuosi, turgidi, atq; iracundi dicuntur. Eras.

¶ Nil satis est inquit, quia tanti quantum habeas sis.

Quantũ habet quisq; tanti fit. Ex Euripide hoc pro
uerbium uenisse in uulgi sermonem creditur, Cuius hæc
apud Senecam citatur sententia: ubiq; tanti quisq; quan-
tum habuit, fuit: & hæc Iuuenalis saty. 3. Quantum quisq;
sua nummorum seruat in arca, Tantũ habet & fidei

¶ Tantalus à labris sitiens fugientia captat

Pocula.) Tantali supplicia, de ijs dicendum, qui-

bus adsunt quidem bona, uerum his frui negatum est: à
fabula Tantali sumptum, quæ omnibus ferè nota. Eras.

¶ Infelix operam perdas, ut si quis asellum

In campũ doceat, parentem currere frenis.) Asi-

nũ sub freno currere doces, hoc est, doces indocilem. Nam
equus ad cursum idoneus, Asinus ad equestrem cursum
inutilis.

IN I. SERM. HORAT.

SERMONE II.

Ne corporis optima lynceis

Contemplere oculis: Hypsea cæcior, illa

Quæ mala sunt spectes.) ¶ Satis apparet Horatium ad Hypseam mulierem quampiam notæ cæcitatibus luisse, de qua proverbium est, Hypsea cæcior, in eum qui supra modum cæcutiens minime iudicat. Eiusdem farinae ferè sunt, Talpa cæcior, Cæcior leberide, Cæcior Terebia.

SERMONE III.

Si collibuisse, ab ovo

Vsq; ad mala citaret, io Baccæ, modo summa

Voce, modo hac resonās, quæ chordis quatuor imda.

¶ Ab ovo usq; ad mala proverbiali figura dixit Horatius, pro eo quod est, ab initio usq; ad finem. Antiquitus enim cœnam ab ovis auspicabantur, malis finiebāt. Eras.

¶ Ego met mi ignosco Meuius inquit.

Horatius ibi Meuium alterū Suffenum facit, suis ignoscens uitijs, aliena mordacissime carpentē. Qui Suffeni dicantur scribit Eras. in prouer. Ne mihi Suffenus essem.

¶ Cur in amicorum uitijs tam cernis acutum

Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius?

Serpentis oculus, de his dici consuevit, qui acris intentis intuerentur oculis: id græci dicunt ὄφραωσ ὄφραωσ, id est, serpentis oculus. Sunt enim huic animanti oculi duriores ac perspicaces.

¶ Turpia decipiunt cæcum, aut etiam ipsa hæc Delectant, ueluti Balbinum polypus Agnæ.

Huc respexit poëta qd Theocritus in egloga. 6. scribit. Etenim

Etenim haud raro polipheme, Quæ minime sunt pulchra
 ea pulchra uidentur amanti. Nam Balbino stulto amanti,
 etiam polypus Agnæ amicæ, suaue quiddam olere uideba
 tur. Est autem polypus uicium narium graueolentiū: Ita
 dem ut hircus alarum, unde & polyposos & hircosos dici
 mus. Prouerbiū lege, Suum cuiq; pulchrum.

¶ At nos uirtutes ipsas inuertimus, atq;
 Syncerum cupimus uas incrustare.

Hoc est, quæ per se recta sunt, ea nominibus alienis in
 positis deprauamus. Quamquam potest ad agionis huius
 accedere formam, Ebur atramento candefacere, quo u
 timur, quum rebus per se decentibus, tectorium inducimus
 qd tegat & obscuret natiū decus, non augeat. sic Eras.

¶ Qui ne tuberibus proprijs offendat amicum
 Postulat, ignoscat uerrucis illius æquum est.

Tubera maiora uicia dixit, uerrucas minora, quæ ser
 mone. 6. neuos appellauit. Eras.

¶ Hac lege in trutina ponetur eadem.

Eadem pensari trutina, idem est quod eadem lege, qd
 & in .2. libro Epistolarum indicat, Romani pensantur
 eadem scriptores trutina.

¶ Neglectis urenda filix innascitur agris

Mira admonuit Horatius allegoria, animū excolen
 dum disciplinis, alioqui futurum ut inutili sylua uitiorum
 occupetur. filix enim herba inuisa agricolis, quæ totos
 agros occupare solet, nec facile repurgatur ubi semel oc
 cupauerit. Eras.

SERMONE IIII.

Emunctæ naris, durus componere uersus.

IN I. SERM. HORAT.

¶ *Emunctæ naris dicitur, qui est acri exactoq; iudicio, quasi purgatis naribus, muccoq; emunctis. Contra, obesse naris dicuntur stupidiores. Eras.*

¶ *Crispinus minimoq; me prouocat, accipe si uis, Accipe iam tabulas, detur nobis locus, hora, Custodes, uideamus uter plus scribere possit.*

Minimo prouocare, est contemptim ad certamen prouocare. Sumptum à gestu prouocantium ad pugnam, minimo digito porrecto. Erasimus.

¶ *Fœnum habet in cornu, longe fuge.*

In hominem maledicum ac ferocem dicitur, Fœnum habet in cornu. Inde translatum (ut Acroni placet) quod antiquitus bubus cornipetis fœnū pro signo in cornu appenderetur, quo sibi cauerent qui forte occurrissent.

¶ *Hic niger est, hunc tu Romane caueo.*

Pythagoras aiebat id quod esset colore cādido, ad boni naturam pertinere: quod atro, mali. Vnde & felicia, alba dicimus, et infames nigros. Eras. in parœ. Creta notare

¶ *Hic nigrae succus loliginis, hæc est*

Erugo mera.) Infamiam atramenti symbolo potest significare, ut ibi Horatius facit. Is enim succus, cuius meminit, ille est, quæ plerisque mollium piscium sepijs inesse scripsit Aristoteles in libro de partibus animalium .4. Eras.

SERMONE V.

Ad unguem

Factus homo.) ¶ Ad unguem, eundem habet sensum quem, ad amussim, Ex amussim, Ex amussatim, Emussatim, Amussatim, pro eo quod est, exquisita diligentia, à marmor

EX CHILIAD. ERAS. AN. 18

marmorarijs sumpta metaphora, qui superinducto ungui, commissuras explorant marmorum. Erasmus.

¶ Nil ego contulerim iocundo sanus amico.

Ad Græcorum allusit prouerbium *Αναγκαιότερος πυρός η' ὕδατος ὁ φίλος*, id est, amicus magis necessarius quam ignis & aqua. Et est hyperbole proverbialis admonens neminem tam diuitem aut potētem, quin opus habeat amicorum officijs.

SERMONE VI.

¶ Naso suspendis adunco.

Naso suspendere, est subdole ac uasre irridere. Plin. lib. ii. cap. 37. docet à suæ ætatis hominibus nasum subdole irrisioni fuisse dicatum. Eras.

¶ Vel merito quoniã in propria non pelle quiessem.

Intra tuam pelliculam te contine. Porphyriion esse pro uerbium admonet, quo uetamur obliti sortis nostræ, maiora conari, quàm pro nostra facultate, ab asino Cumano

SERMONE VII. (sumptum.

Omnibus & lippis notum tonsoribus esse.

¶ Quæ iam in ora uulgi abierunt, omnibus tonsoribus atq; lippis nota dicuntur, propterea q; olim in tonstrinarũ confessibus oēs rumores narrari consueuerunt. De his plura apud Erasmus in prouerbijs, Notũ lippis atq; tonsoribus, Balneator, & Ne in tonstrinis quidem.

¶ Durus homo, atq; odio qui posset uincere regē,

Confidens, tumidusq; adeo sermonis amari,

Sisennas Barros, ut equis præcurreret albis.

Vbi quem alijs quapiam in re longe superiorē signi-

IN I. SERMO. HORA.

ficabant, longoq; anteire interuallo, eum albis equis praecedere dicebāt, uel quod antiquitus equi albi meliores haberentur, uel quod uictores in triumpho albis equis uectari soleant, uel quod albi equi fortunatiores & auspiciatiores esse credātur. Sed quantū ad Sisennas & Barros, Erāt Sisenna & Barrus homines quidam insignita maledicentia, etiam si Acron Barros legit ut sit Epitheton. Eras.

¶ Vti non

Compositus melius cum Bitho Bacchius.

Rupili, Persijq; parem improbitatē & maledicentia significat. Nam Bithus & Bacchius nobile par gladiatorū fuit, pares arte, pares audacia, Proinde quoties duo aequaliter improbi cōtendunt inter sese, ita ut neuter alteri uelit concedere, nō intempestiuiter dicimus Bacchium cum Bitho commissum.

¶ Tum praenestinus salso multumq; fluenti
Expressa arbusco regerit conuicia, durus
Vindemiator & inuictus, cui saepe uiator
Cessisset, magna compellans uoce cucullum.

Olim qui fuissent in re quapiam parum honesta deprehensi, uulgari probro Cuculli dicebantur. Id ortum à uinitoribus qui serius cœpissent putare uineā, nec hoc munus absoluisent, priusquam audiretur ea auis, ueluti cessatio nem exprobrans agricolis. prouerbiū lege. Cucullus, ubi Erasmus hunc Flacci locum planius interpretatur.

¶ At graeco priusquam Italo perfusus aceto.

Ibi Horatius acetum pro mordacitate dixit. Quid aliā acetum significet scribit Erasmus in prouerbio, acetū habet

habet in pectore.

SERMONE VIII.

¶ Olim truncus eram ficulnus inutile lignum.

Lignum ficulnū ut fragile, atq; ad omnia serè inutile, prouerbij aliquot locum fecit. Nam ἄνδρα σύκινον, uirum ficulnum græci appellant, id est, mollem atq; inutilem. συκίνη ἐπιχρησία, ficulnum auxilium, pro inualido atq; inutili. Et συκίνη μάχηρα, id est, ficulna machæra pro calumnia. Et συκίνη ναῦς, id est, ficulna nauis pro uli minimiq; precij nauicula.

SERMONE IX.

¶ Accurrit quidam notus mihi nomine tantum.

Nomine tantum, prouerbium est quo uulgus tenuem quandam ac uulgarem notitiam significat, tamen ad res animi quandoq; traducitur.

¶ In aurem

Dicere nescio quid puero.) ¶ εἰς οὖς λέγειν, id est in aurem dicere, uel hodie uulgo dictitant, pro eo quod est, clanculum ac secreto committere. Translatū ab ijs qui propius admoti ad aurem insusurrant, quæ nolint ab alijs exaudiri. Erasmus.

¶ Demitto auriculas ut iniquæ mentis a sellis

Quæ u grauius dorso subijt onus.) Qui deiecto sunt animo, auriculas super humeros habere dicuntur prouerbialiter. Sumptum à lumentis quæ sic aurium motu testantur affectum animi, quemadmodum homines fronte & oculis. Erasmus.

¶ Fugit improbus, ac me

IN I. SERMO. HORA.

Sub cultro linquit.) Sub cultro linqui dicitur, qui in præsentaneo periculo deseritur. Sumpta metaphora à uictima, quæ iam iam ferienda, sub cultro esse dicitur.

SERMONE X.

In syluam non ligna feras.) ¶ In syluam ligna ferre, est aliquem eis rebus augere uelle, quibus ipse maxime abundet. Eadē ratione dicimus, in mare deferre aquam.

¶ Sæpe caput scaberet, uiuos & roderet ungues.

Caput scabere, ungues arrodere, gestus hominis sunt cogitabundi, & de mutando cuius poeniteat, secum agitantis. Habent usum prouerbialem hæc.

IN Q. HORAT. FLACCI SERM.

LIB. II. EX CHILIAD.

D. ERASMI ANNOT.

SERMONE I.

CVi male sit palpere, recalcitrat undiq; tutus.

¶ Palpo percutere dicitur, qui blanditur, ac spem inanem uerbis inijcit: Translatum ab equisonibus, qui plausu manus blandiuntur equis.

¶ Quo prognatus eodem.) Fortassis simpliciter dictū est ab Horat. Hoc tamen ad fabulā respicit Leda, quæ grauida ex Ioue in cygnū conuerso, ouū peperit, unde gemini sunt prognati Castor & Pollux.

¶ Et fragili querens illidere dentem

Illidet solido.) Hæc Horatij sententiā nō multū huic abest græcorum prouerbio, Ἐπιπὸς εἰς ἀκόρυρον, id est, No macula in cotem: dici solitum in hos, qui sortē in eas res inciderunt

ciderunt, in quas minime uolebant. Neq; enim nouacula
potest incommodius cadere, quam si in cotem incurrat.

SERMONE II.

Rusticus, anormis, sapiens, crassaq; Minerua.

¶ Hoc crassa Minerua fieri dicitur, quod inconditius
simpliciusq; quasiq; indoctius sit. Hinc Horatius Philoso-
phum describens, non exactis illis Stoicorum rationibus
atque argutijs instructum, sed ueluti citra artem, philoso-
phiam moribus exprimentem, neq; tam disertum, quam
simplicem ac sincerum, hoc prefato utitur carmine, Ru-
sticus, anormis, &c. quod Minerua iuxta poetarum fabu-
las artibus, atq; ingenijs fuerit preses. Erasmus.

¶ (Cœna desurgat dubia.) Dubiam cœnam opi-
param, uarijsq; instructam ferculis appellat.

¶ Non quia nasus

illis nullus erat.

Et Nasus in prouerbium abiit, pro iudicio, uelut odorari,
cuius instrumentum est nasus, pro resciscere, & sagaci-
ter deprehensum, atq; animaduersum cognoscere, Et odor
pro suspitione. Lege adagium, Odorari.

¶ Quin corpus onustum

Hesternis uitijs, animũ quoq; prægauat una

Atq; affigit humo diuinæ particulam auræ.

Diuus Hieronymus in epistola quadam his Horatiani
carminibus, hoc prouerbium non abesse affirmat. Pin-
guis uenter non gignit sensum tenuem, quod admonet lu-
xu corporis hebetescere mentis aciem.

IN II. SERMO. HORA.
SERMONE III.

¶ *Aliena negocia curans Excussus proprijs.)* Praefert hic Damascippus Balneatoris, ut uulgo dicitur, exemplar, quod quonia in otio uiuit, neque suis negotijs distinctur, aliena curare solet. Eras. in prouerb. Balneator.

¶ *Iussit sapientem pascere barbam.*

Allusit Horatius ad prouerbium, Barba tenus sapientes, in eos qui uniuersam uitae sanctimoniam non in animo neque in moribus, sed in cultu constituunt.

¶ *Seu recte hoc uolui, ne sis patruus mihi.*

Id est, ne me castiges, a genuina peculiarique in nepotes patruorum seueritate. Eras.

¶ *Immolet equis*

Hic porcum laribus.) Loquitur de eo poeta, qui iam ab insania resipuisse uideretur, Inde Translatum quod qui actus intemperijs irati numinis, hoc piaculo se consueuerit purgare.

¶ *Nauiget Anticyras.)* Huic orationi poeta subesse prouerbium innuit, quo Stoicum insanum notat. Nam Strabo libro Geographiae. 9. duas Anticyras demonstrat, Et in altera quae sit post Crissam oppidum, elleborum nasci, In altera eiusdem nominis, quae sit ad sinum Maliacum et Oetam montem, optime temperari, atque in eam quam plurimis est regionibus ad nauigari sanitatis gratia. Paulus sanias in ultimo libro scripsit supra Anticyram montes esse magnopere petricosos, in his copiose prouenire elleborum, nigro purgari aluum, albo uomitum cieri, ac superiora corporis purgari. Eras. in prouer. Anticyras nauiget.

Post

¶ postquam te talos Aule, nucesq;
Ferre sinu laxo, donare & ludere uidi.

Talis ac nucibus olim lusitasse pueros uel Horatius te
sis est, unde nuces relinquere, est omissis studijs ac nugis
puerilibus ad grauiora, magisq; seria conuerti.

¶ Adde poëmata nunc, hoc est oleum adde camino.

Id est, adde maioris insanie materiã. Nam oleũ adde-
re camino idem est quod ignem igni aut malo fomentum
seu alimoniã, quo magis ac magis augetur. Vsurpat hoc
diuus Hieronymus ad Eustochium, dicens, uinum & ado-
lescencia duplex est incendiũ uoluptatis, quid oleum flam-
mã adijcimus? Eras.

SERMONE IIII.

Vtpote res tenues, tenui sermone peractas.

¶ Huc pertinere uidetur prouerbiũ, Tenuiter diducis,
quod dici solitum de ijs, qui pauperum more tenuiter uicti-
tant. Translatum apparet à mulieribus lanam carminan-
tibus, Interdum tamen ad exactam curam referunt ac sub-
tilitatem, ut est hic apud Horatium.

SERMONE V.

Ire domum atq;

Pelliculam curare iube.) ¶ Qui uoluptati stu-
dent magis quàm formæ, unũ hoc curant, ut cutis summa
niteat, eaq; gratia lautioribus epulis, balneis, unguentis,
somno, conuiujs, alijsq; id genus delitijs utuntur. Et hinc
prouerbio dicitur curare cuticulã, cui est confine, Indul-
gere Genio.

¶ Coruum delusit hiantem.) Hoc dictum est ab
C 5 Hora

IN II. SERMO. HORA.

Horatio in eum qui captatorem suum arte frustratus fuerat. lege proverbium Coruum delusit hiantem.

¶ Recoctus Scriba ex quinque uiro.) Recoquere pro incudi reddere, quod est refingere ac mutare, corrigereque.

¶ Quae si semel uno

De sene gustarit tecum partita lucellum,

Vt canis à corio non absterrebitur uncto.

Haud dissimili figura dictum est illud à græcis ad nos delatum, Intestina canem semel adgustasse periculum est. Admonet hoc, haud facile temperare à peccando, qui semel illecebrâ illâ, uelut autoramentum uiciorum degustarit.

SERMONE VI.

O noctes, coenaeque deum.) ¶ Θεῶν τροφή, id est cibus deorum, de praelautis epulis dicebatur, propterea quod Homerus fingit deos nectare atque ambrosia uictitare, nec ob id unquam senescere. Eras. in proverb. Deorum cibus.

SERMONE VLTIMO.

Maxonomo pueri magno discerpta ferentes

Membra gruis.) ¶ Μαζόνομωμ, lancis genus

prae grande dicitur, quo cibi inferuntur in conuiuium. Eras. in adagio, Amazonum cantilena.

IN Q. HORATII FLACCI LIB. I.

EPIST. EX CHILIAD. ERAS.

ROT. ANNOT.

EPISTOLA PRIMA.

Spēta

Spectatum satis & donatum iam rude, quæris
 Meccenas, iterum me antiquo includere ludo.

¶ Quicumq; à munere quouis in ocium restituuntur,
 uel ob ætatem, uel imbecillitatem, rude donari dicuntur.
 Inde ducta metaphora, quod antiquitus gladiatores uir-
 ga, quam rudem appellabant, donabantur, qui hinc Ru-
 diarij dicti, Et rudem accipere, pro dimitti à munere. Ru-
 dem item donare, pro dimittere.

¶ Ne populum extrema toties exoret harena.

In harenam descendere, pro eo quod est certamen in-
 ire. Harena cedere, pro desistere à certamine & uictoriã
 ultro concedere, Translatum à gladiatoria pugna.

¶ Est mihi purgatam crebro qui personet aurem.

Purgatã ibi attentam et uacuã innuit. Nam sordes in-
 auribus collectæ auditũ hebetãt, exemptæ reddũt acriorẽ.

¶ Ut nox longa quibus mentitur amica, diesq;

Longa uidetur opus debentibus, ut piger annus

Pupillis, quos dura premit custodia matrum

Fames enim & mora, bilem in nasum conijciunt, ut in
 prouerbio est.

¶ Non possis oculo quantum contendere Lynceus

Plutarchus in commentario quem scripsit aduersus
 Stoicos, testatur famam fuisse de Lynceo, quod saxa & ar-
 bores oculorum acie penetrarit. Apollonius item in Argo
 nauticis Lynceũ usq; adeo fuisse perspicacem dicit, ut etiã
 terram ipsam oculorum acie penetrarit, quæq; apud in-
 feros fieret præuideret. Sunt q Lynceũ primũ reperisse fo-
 dinas metallorum æris, argenti, & auri dicunt.

IN PRIMVM EPIST. HORA.

Et hinc uulgo natam fabulam, quod ea quoq; uiderit
que sub terra fieret, Eras. in prouerbio Lynceo pfficacior

¶ Sunt uerba et uoces quibus hunc lenire dolorem
Possis, & magnam morbi deponere partem.

Ex opinione Stoicorum cupiditates animi morbos ap-
pellat, his philosophia medetur, pharmacis uerborum, id
est monitis salubribus: ut enim corporum morbis pro ra-
tione ualetudinis alia atq; alia adhibentur pharmaca, in
talem in animi malis, non eadem adhibenda est oratio.
Sed intertım blandius monendum, interim acrius iurgan-
dum, nonnunquam dissimulandum & imprudenti phar-
macon admoendum. Vide prouerbiũ, Animo egrotan-
ti medicus est oratio.

¶ Impiger extremos currit mercator ad Indos
Per mare, pauperiem fugiens, per saxa, per ignes
Cum significamus quiduis periculi subeundum, per
saxa, per ignes dicimus, Aut per enses perq; ignes.

¶ Quis circum pagos & circum compita pugnae
Magna coronari contemnat olympia, cui spes
Cui sit conditio dulcis sine puluere palmae.

ΑΚΟΥΤΙ, id est, citra puluerem, sic græci dicunt, quĩ
quis aliqua re citra negocium potitur. Translatum uel
ab Αφη, id est à pulueris cõtactu, quo se spargebat in pa-
lestrico certamine cõgressurus, Vel certe à puluere quo
non indecore sordidari scripsit Horatius lib. i. odarum,
eos qui certant olympia, qui ue bellum gerunt. Inuenitur
& ἀνιδρωτι, id est citra sudorem & ἀναιμωτι, id est,
citra sanguinem. Lege prouerbium. Citra puluerem.

Hic

¶ Hic murus aheneus esto.

Murus aheneus hic usurpatur pro certo & immutabili animi decreto, schemate nimirum prouerbiali. lege prouerbia, ferreus Aheneus, & Mœnia ferrea non terrea.

¶ O ciues ciues querenda pecunia primum est,

Virtus post nummos.) Hæc per ironiam dicta sunt. neq; enim sentit Horatius prius habendam rationem facultatum, quàm morum, sed irridet sententiam uulgo decantatam, quam his quoq; temporibus pleriq; patres liberis suis serio inculcât. Lege prouer. Querenda facultates deinde uirtus, & Lucri bonus odor ex re qualibet.

¶ Nec tonsore putas, nec curatoris egere) Vt tutores dabantur pupillis, ita curatores mente captis. Eras. in prouerbio, Nauiget Anticyras.

EPISTOLA II.

Vixisset canis immundus uel amica luto sus.

¶ Amica luto dicit, quia nihil minus conuenit rostro suo quàm delitiæ unguentariæ, quippe cui id demum dulce olet quod cœnum olet. Hæc in prouerbio: Nihil cum amaricino sui.

¶ Nos numerus sumus, fruges consumere nati.

Homines nullius bonæ rei, numerus prouerbio dicitur, Translatum uideri potest à calculis, ad nihil aliud utilibus, nisi ad numerum, Eras. in prouerbijs. Numerus & Asini mandibula.

¶ Dimidiū facti qui cepit, habet, sapere aude.) Ἀξ ἡμισυ παντός, id est principium, dimidium totius.

Hoc prouerbio significatū est, maximam difficultatis partem in

IN PRIMVM EPIST. HORA.

tem in aggrediundo negocio sitam. sic Ausonius:

Incipe, dimidium facti est cepisse, super sit

Dimidium, rursus hoc incipe, & efficies

¶ Valeat possessor oportet

Si cōportatis rebus bene cogitat uti.) Huc spectat illud prouerbiū, primū recte ualere, proxima forma, tertio loco diuitiæ. Quo utimur, quoties significabimus aliud alio prius esse, et ijs quæ potiora sunt, maiorē curā deberi

¶ Quo semel est imbuta recens seruabit odorem Testa diu.) Proinde monet recte Fabius, ut statim optima discantur, propterea, quæ nihil heret tenacius quàm quod rudibus annis perceperimus. Huic non dissimile est illud, Saliuam imbibere.

EPISTOLA III.

Moueatur cornicula risum

Furtiuus nudata coloribus.) ¶ αἰσῶσις κορυφῆς, id est, Aesopicus gracculus, quod dicitur in eum, quod aliena pro suis usurpat, aliorumque bonis sese uenditat.

EPISTOLA IIII.

Non tu corpus eras sine pectore

¶ Id prouerbiali figura dixit Horatius, & est perinde dictum quasi sine mente. Nam sapientiam & ingenium in pectore atque corde constituunt, unde & cordatos appellamus prudentes.

EPISTOLA V.

Quid non ebrietas designat? operta recludit.

¶ Plinius scribit libro 14. cap. 22. uinum usque adeo notis archana prodere, ut mortifera etiam inter pocula loquantur

EX CHILIAD. ERAS. AN. 24

quantur homines, & ne per iugulū quidem redituras uoces contineant. lege prouerbium, In uino ueritas.

¶ Ne sordida mappa, Corruget nares

Corrugare nares dicuntur, quæ bilem offendunt, lege Parœmiam, Fames & mora bilem in nasum conijciunt.

¶ Ne fidos inter amicos

Sit, qui dicta foris eliminat.

Ex conuiuio nihil foras effutire ibi Horatius inter iucundi conuiuij commoditates commemorat. Eras. in prouerbio, Odi memorem compotorem.

¶ Ad summam, locus est & pluribus umbris.

Ad hoc prouerbium allusit Horatius quod græci dicunt σκιαί, id est, umbræ, In eos dici solitum qui uenissent ad conuiuium non ipsi quidem uocati, sed comites eorum qui uocati fuerāt, sic illos sequentes uelut umbra corpus ultro sequitur.

¶ Sed nimis arctæ premunt olidæ conuiuia capræ.

Et ibi ad prouerbium allusit, quod est, Septem conuiuium, nouem conuicium.

EPISTOLA VI.

Et genus & formam regina pecunia donat.

¶ Omnibus quidē nationibus in ore fuit olim istæ sententia, quæ nunc in usu est, pecuniæ obediunt omnia.

¶ Quid deceat, quid non obliti cerite cera.

Olim notari dignos atq; improbos & nequam homines Cerite cera dignos prouerbio uocabant. Nimirum Ceritem ceram insignem ignominiam appellantes. Acron

& Por

IN PRIMVM EPIST. HORÁ.

¶ Porphyrion huiusmodi tradūt originem adagij: Romani Ceritibus bello subactis eam dixerē cōditionem, Ne suffragij ius haberent, ne leges ullas aut aderent aut haberent, eamq; ignominiam abiisse in adagium. De tabulis Ceritibus scribit A. Gellius libro 16. ca. 13. Sed huic pro uerbi uideatur confine illud. Sutorium atramentum. Eras.

EPISTOLA VII.

Zephyris & hirundine prima.) ¶ Ibi de primo uere sentit poëta. Nam hirundo ueris nuncia fertur. Eras. in prouerbio, Vna hirundo non facit uer.

¶ Non quo more piri uesci Calaber iubet hospes Tu me fecisti locupletem.) Et his uersiculis pro uerbiu subesse uidetur. Calabri nanq; hospitis munera rusticana, leuiāq; quæq; magis onerent accipientē, quā uiuent, recte dixeris, aut quæ donantur contempta. Siqui dem Calabri, quod piri abundant, consueuerunt ea hospitibus affatim apponere. Deinde saturos bellariorū uice domum auferre iubent. Quod si recuses eadem porcis obijciuntur. Eras. in adagio, Calabri hospitis xenia.

¶ Nec tamen ignorat quid distent ara lupinis. Habet & illud prouerbij symbolum: uult enim Horatius quod talis sciat discrimen rerum uilium & pretiosarum. Agit autem Horatius de ijs qui beneficia non ita cōferunt in quos uis, uelut abijciant, sed ita collocant, ut expendant, & eius meritum ac dignitatem cui præstant, & pretium muneris quod largiuntur. Porro Lupini uilitatem prouerbialiter notauit & Iuuenalis sic: Tunicam mihi malo lupini Quam si me toto laudet uicinia pago.

Metiri

EX CHILIAD. ERAS. AN. 25

¶ Metiri se quemq; suomodulo ac pede uerum est
Huc respexit Horatius quod uulgo dicitur, Tuote pe
de metire, Quod monet ne quis se dilatet ultra conditio-
nem suam, neue se ipsum ex assentatorū laudibus aut uul
gi opinione, aut formæ fauore, uerum proprijs ac ueris
dotibus animiq; uirtutibus æstimet. Translatum ab ijs qui
corporis humani modum, pedum numero æstimant. Eras.

¶ Haud male Thelemachus proles patiētis Vlyssæi.

Hic laudat Thelemachum Homericū, qui equos à Me
nelao oblatos, recusauit: quum non solum in accipiendis
muneribus uerecundiam habere debeamus, sed etiam de
lectū: iuxta prouer. Nec oīa, nec passim, nec ab omnibus.

EPISTOLA VIII.

Romæ Tibur amem: uentosus Tibure, Romam.

¶ Instabiles uentosos dicimus. Illi uicio se obnoxiiū fa
tetur Horatius. Eras. in prouerbij, Venti campus, &
Cnips in loco.

EPISTOLA IX.

Vt tibi se laudare, & tradere coner.

¶ Traduntur, qui commendantur. Lege Eras. in pro
uerbio, De manu in manum.

¶ Scribe tui gregis hunc, & sortem crede, bonumq;
De grege illo est, id est, eiusdem factionis aut con
tubernij, Eras. in parcemia, De grege illo.

EPISTOLA X.

Naturam expellas furca, tamen usq; recurrit.

¶ Sensus est, haud facile dedisci quæ nobis natura pe
nitus indidit, atq; inseuit, ducta metaphora à ramis, quæ

D appo

IN I. EPIST. HORAT.

apposita furca torquētur aliō quā natura posuerat, quā
sublata rursus uergunt eodem quo prius. Sic alibi lib. 2.
sermo. 7. dixit idem poēta, Tolle periculum,

Iam uaga profiliet frenis natura remotis.

Lege Erasmus in prouerbis, Naturam expellas furca,
Ec. Et, Lignum tortum haud unquam rectum.

EPISTOLA XI.

Caelum non animum mutant qui trans mare currūt.

Coelum hic pro regione accipitur ait Erasmus in pro
uerbio, Toto caelo errare.

EPISTOLA XII.

Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.

¶ Apponendum hoc graecorum prouerbium censui
mus, Ἀνδρῶν κακῶς πρῶτος, ἐκπῶν φίλων.
Viri siti in malis amici sunt procul. Haec parcemia notat
mores amicorum uulgarium, qui hirundinum ritu pro ra
tione temporum aduolant ac deuolant. Eras. in prouerb.
Viri infortunati procul amici.

EPISTOLA XIII.

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

¶ Hoc carmine eleganter notauit Horatius uitium,
quod naturaliter omnibus est insitum, ut quippe semper
alienam sortem magis mirentur, ac suam contemnant Et
fastidiant, optent item inexperta, experta damnent. Siqui
dem ephippia uocantur quas uulgo sellas equestres appel
lant, additas in hoc ut cōmodius sedeat eques. Veteres bu
bus arabant, non equis. Eras.

Quam scit uterq; libens censebo exerceat artem.

Pro

¶ Prouerbum est apud grecos, ἕξοι τις ἢ π' ἐκ
κατοῶ εἰδ' εἰν τέχνῃ, id est, *Quam quisq; nouit ar-*
tem in hac se exerceat, Quo admonemur, ut quarum re-
rum sumus periti, in his duntaxat disputandis, tractan-
disq; uersemur: quarum uero sumus rudes eas doctioribus
cōcedamus, neq; professionem alienam nobis uindicemus,
neq; in messem alienam mittamus falcem, nēue sutores ul-
tra crepidam iudicemus. Eras. in prouerbio, *Quam quisq;*
norit artem. &c. **EPISTOLA XVI.**

Ingluuiēs & tempestas, barathrumq; macelli.

¶ Hyperbole prouerbiales sunt, cum hominem maio-
rem in modū edacem, Bibacem, rapacem, helluonem, Cha-
rybdim, aut Barathrum uocamus. Eras.

EPISTOLA XVII.

Tu recte uiuis si curas esse quod audis.

¶ Cura esse qđ audis, conuenit in diuites, qui ita demū
felices fuerint, si id studeant esse qđ audiūt ab adulatorib.

Introrsum turpis, speciosus pelle decora.

¶ Pellem aut cutem primam illam rei quasi frontem
ac speciem aliquando uocamus, unde prouerbum est, In-
tus et in cute notus, de eo qui est omnibus modis cognitus,
perinde quasi dicas, foris atq; intus.

¶ Cautus enim metuit foueam lupus, accipiterq;

Suspectos laqueos, adopertum miluius hamum.

¶ In eos quadrabunt hęc prouerbiales metaphorę, qđ
non ex animo, sed mali metu continent à maleficio.

EPISTOLA XVIII.

Cæcus uti si monstret iter.

IN Q. HORAT. EPOD.

Græcorū est prouerbiū, μήτε τυφλόμ ὁδηγῶ, μήτε ἐκνόκτορ σύμβουλον, id est, Neq; cæcum ducent, neq; amentem consultorem, subaudiendū adhibeas. Disce, sed à doctis. Consilium pete, sed à consultis. Eras.

¶ Nec uixit male qui natus moriensq; sefellit.

Allusit ad prouerbiū Horatius λάθε βιώσας, id est, falle uiuens. Quod admonet, in humili fortuna uitam esse feliciorē ijs, qui obscure uiuunt, & à publicis negocijs ita semoti, ut cum uita decessissent, nemo illos uixisse sentiret. Ouidius in libris tristium:

Credemihī, bene qui latuit, bene uixit, et intra
Fortunam debet quisq; manere suam.

¶ Splendidius multo est equus ut me potet, alat rex.

Horatius sub persona Aristippi, ad hoc græcorum alusit prouerbiū: ἵππος μὲ φέρει, βασιλεύς μὲ τρέφει, id est, Me rex alit, ac me portat equus. Hinc natum est, Iuuenis quidam sub rege Philippo stipendia faciebat, cum admoneretur, ut missionem peteret, seseq; à militia abdicaret, negauit se facturum, his quidem uerbis, Me rex alit &c. Significans se commodissime uiuere, ut qui & pedibus alienis ingrederetur, et aliena pecunia pasceretur.

¶ Omnis Aristippum decuit color.

Ad hoc Horatianum, multa reperies apud Erasimum in prouerbio, Omnium horarum homo.

¶ Alio Miletī textam cane peius & angue
Vitabit chlamydem.

Hic uestem molliculam, & parū seueram significat, quoniam Miletiorum mollicies in uestitu præcipua erat. In
cete

æteris de cane rabioso sentit

¶ Non cuius homini contingit adire Corinthum.

Vetustum iuxta ac uenustum adagium est, de rebus arduis & aditu periculosis, quasq; non sit cuiuslibet hominis affectare, Inde natum, quod, ut refertur apud Suidam, nec facilis, nec satis tritus sit nautis in Corinthiacū portum appulsus. Eras.

¶ Si tacitus pasci, si posset eoruu, haberet

Plus dapis, & rixæ multo minus, inuidiæq;.

Et Hoc prouerbijs annumerandū quidam existimāt, Cuius originem ex apologo, quem in libro de deo Socratis refert Apuleius, uenisse testantur, de coruo prædam nacto, quam uulpes dolo intercepit. Quadrat in eos, qui si quid bonæ rei nacli sint, continuo iactant, ostentantq;, atq; ad eum modum effutunt, ut alij tum obsistant quo minus eiusmodi plura commoda nanciscantur, tum quæ nacli sunt interuertant. Eras.

¶ Nec semel irrisus triuijs attollere curat

Fracto crure Planum, licet illi plurima manet

Lachryma, per sanctum dicat iuratus Osirim,

Credite non ludo, crudeles tollite claudum.

Quære peregrinum, uicinia rauca reclamationat.

Vocem hanc, Planus, Aulus Gellius lib. 16. cap. 7. commemorat inter uerba inusitata, quibus usus sit Mimus Laberius, aitq; significare sycophantam. Quanquam eodē nomine usus est M. Tullius, eodē significatu in oratione quæ dixit pro Cluentio. Est autē dictio græca πλάνος, significatq; tum erronem, tum impostorem. Eras. in prouer

IN PRIMVM EPIST. HORÆ.

bio, Tollat te, qui te non nouit.

EPISTOLA XIX.

Alterrixatur de lana sæpe caprina, Propugnat nugis armatus. ¶ Loquitur poëta de morosis in amicitia, qui quantumlibet friuola de causa litē cum amico suscipiunt, Vnde natum sit prouerbium Erasmus eleganter docet.

¶ Fautor utroq; tuum laudabit pollice ludum.

Vtroq; pollice pro summo fauore dixit: antiquus enim in pollice fauoris, studijq; significatio erat. Quid porphyriō & Acron super hunc locum sentiant, Erasmus habet in adagio, premere pollicem.

¶ Dente Theonino qui circumroditur.

Theonino dente rodi dicuntur qui conuicijs lacerantur, sumptum à Theone poëta quodam rabiose loquacitatis, petulantissimæq; maledicentiæ. Eras.

¶ Nam tua res agitur paries cum proximus ardet.

Et hodiernis temporibus indocto uulgo passim in ore est tum nobis esse cauendum, cum uicini domus ardet. Admonet prouerbium, ut ex alterius malo sumamus exemplum, alienoq; periculo discamus nostris rebus consulere.

¶ Dulcis in expertis cultura potentis amici,

Expertus metuit.

Huc uideas Erasmi prouerbia, Mus picem gustans, et Dulce bellum in expertis.

EPISTOLA XX.

Laudibus arguitur uini uinosus Homerus,

Ennius ipse pater, nunquam nisi potus ad arma

Profiliit dicenda. ¶ Non adest hilaritas cū deest

uinum

uinum, languet poetarum ingenium, in uino concalescat,
Vnde refert Plutarchus in symposiacis Aeschilū suas com-
medias potando scripsisse. Excitat enim uini calor inue-
niēdi uim, quæ torpet nonnūquam in ieiunis, mouet phan-
tasias, addit impetus, subministrat fiduciam. Eras. in pro-
uergio, Non est Dithyrambus si bibat aquam.

¶ O imitatores seruum pecus, ut mihi sepe
Risum, sepe iocum, uestri mouere tumultus.

Hic imitationis genus uelut addictum ac seruille ridet
Horatius. Item Fabius nihil putat ad benedicendum inuti-
lius, quā ita seruire præceptis artis, ut non ausis digitum
latum ab illis discedere, si quando cause ratio postulabit.

¶ Iouis auribus ista Seruas.

Lege prouerbiū εἰς θεῶν ὠτὰ ὑλθεῖν, id est, ad
decorum aures peruenit.

¶ Te solum, Tibi pulcher.

Tibi pulcher dixit, pro tibi ipsi placens, lege prouer-
biū, Suum cuiq; pulchrum.

IN EPISTOLA AD LIBRVM.

Aut tineas pascet taciturnus inertes.

¶ Tineas pascere dicuntur, quæ neglecta situ pereūt,
ductum à uestibus, aut libris diu reconditis, & intactis.

¶ Qui male parentem in rupes protrusit a sellam.

In rupes protrudere, quadrabit in quosdā peruerso na-
tos ingenio, qui cum ipsi non sapiunt, nolint tamen bene-
consulentium monitis obtemperare. Natum est à rustico
quoopiā, q̄ cum asinū suū p̄ alpes niuibus obtektas duceret,

IN PRIMVM EPIST. HORAT.
isq; freno non obediret, iratus in rupes protrusit. Eras.

IN Q. HORAT. FLACCI EPIST.
LIB. II. EX CHILIAD.
ERAS. ANNOTAT.

EPISTOLA PRIMA.

Diram qui contudit Hydram,
Notaq; fatali portenta labore subegit,
Comperit inuidiam supremo sine domari.

¶ EX Herculaneis laboribus omnium difficilimus extitisse fertur, quem in Hydra domanda habuit: Erat enim malitiosus pertinax, ac propemodum inexpugnabile, Cuius symbolo ueteres inuidiam expresserunt, quod satis in his Horatianis uersibus expressum est.

¶ Romani pensantur eadem
Scriptores trutina.) Eadem pensari trutina, idem est quod eadem lege. Eras.

¶ Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
Versus iste prouerbialis est, dicendus in eos, qui ad insaniam usq; impudentes, non uerentur & confessa negare, & manifesto falsa pro certis affirmare: deniq; quiduis dicere ne uicti in disputando uideantur. Huc etiam pertinent illa, Iuppiter orbis, Terra uolat. Erasmus.

¶ Vtor permissio, caudæq; pilos ut equine
Paulatim uello.) Caudæ pilos equine paulatim uellit, qui quod uiribus atq; impetu fieri nequit, id tempore atq; assiduitate conficit. Natum è factio quodam ducis Sertorij, cuius rei meminit Plutarchus in eius uita. Eras.
in pa

in parcemia, Caudæ pilos equine uellere.

¶ Nauē agere ignarus nauis timet, abrotanū ego
Non audet nisi qui didicit dare.

Vide Erasmi proueria, Quam quisq; norit artem,
in hac se exerceat, In dolio artem figularem discere, &
Faber cum sis, opera haud facis fabrilia.

¶ Græcia capta ferum uictorem cœpit.

In rebus humanis frequenter usuenire solet, ut qui ce-
pisse uideatur, ipse captus sit. Lege Erasmus in prouer-
bijs, Cornix scorpion, &, Captantes capti sumus.

¶ Ille per extremum funem mihi posse uidetur.

Id prouerbiali figura dixit Horatius, pro eo quod est
rem factu perquam difficilem præstare, neq; uel tantillū
aberrare, Sumptum à funibus. Eras.

¶ Ut uineta egomet cædam mea.

Huic prouerbio, Vineta cædere, similitum illud græ-
corum est, τὸν ἴκοι θρασυρὸν διαβάλλεισ, id est, do-
mesticum thesaurū calumniaris, siue traducis, hoc est, tua
ipsum carpis lacerasq;. Eras.

¶ Tenui deducta pœmata filo.) Tenui filo, pro
stilo subtiliori, minusq; grandiloqua oratione. Nam Rhe-
tores tres faciunt orationis χαρακτῆρες, grandem, te-
nuem, & mediocrem. Sumpta metaphora à nentibus aut
textentibus. Erasmus.

¶ Sed ueluti tractata notam, labemq; remittunt

Atramenta, ferè scriptores, carmine scædo

Splendida facta linunt.) Infamiam atramēti sym-
bolo pœtæ significabāt. Lege prouer. Sutoriū atrament.

IN II. EPIST. HORA.

¶ Bœotum in crasso iurares aëre natum.

Bœotij apud antiquos male audierunt uulgo. Brutos enim dicebant, stupidos, ac pingues, idq; propter edacitatem et studium, quod istis in exercendis corporibus magis fuit usitatum, quàm animis excolendis. Eras. in pro uerbio, Bœoticum ingenium.

¶ Sedulitas quem stulte diligit urget. Et:

Nil moror officium, quod me grauat.

Ad hoc respexit Horatius, quod uulgo dicitur apud grecos ὄκετος εὐνοί οὐδ'εὐ' ἐχθροῖς οὐκ ἀπέπει, id est, Par odio importuna beneuolētia. Eras. iam citato prouer.

EPISTOLA II.

Talos à uertice pulcher ad imos.) ¶ Cum rem totam significamus, à capite usq; ad calcem dicimus.

¶ Argilla quiduis imitabitur uia.) Argille similis est rudis æras, primo quidem fingi potest dum tenera est, uerum ubi duruit ingenium, non facile refingitur in alienam speciem. Eras. in prouer. Cera tractabilior

¶ Ibit eò quò uis qui zonam perdidit.

Zonam perdidit, Castrense prouerbiū est in ἀχρῶν ἀέτρος, id est, eos qui nihil habent nūmorum. Porphyriōn à militum consuetudine dicit esse tractum, qui quicquid habent in zona secum portant. Eras.

¶ Hic delectatur Iambis,

Ille Bionis sermonibus.) Conueniunt hæc duo.

Bion autem (ut Acron scribit) philosophus extitit, qui moraliſſimis dialogis lacerauit poëtas. Eras.

¶ Et sale nigro.) Quod ibi per sal nigrum, id
alio

alio loco per succum loliginis uult intelligi. Eras. in pro-
uerbio. Thronino dente rodi.

¶ Tres mihi conuiuæ propè dissentire uidentur,
Poscentes uario multum diuersa palato.

Nihil uel hodie tritius est, quàm hæc Terentij senten-
tia: Quot homines tot sententiæ. Et eiusdem, Suus cuiq; mos
est: quibus quàm proxime accedit illud Persianum:

Mille hominum species, & rerum discolor usus,
Velle suum cuiq; est, nec uoto uiuitur uno.

¶ Discedo Alceus puncto illius, ille meo quis?

Quis? nisi Callimachus.) Ibi notat poëtas indo-
ctos, q̄ inuicem se recitantes audiebant ac laudabāt. Eras.
in adagio, Mutuum muli scabunt.

¶ Expulit elleboro morbum, bilemq; meraco.

Bibe elleborum, hoc dicto significatur insanire quem-
piam, propterea, quod antiquitus plurimus usus fuerit hu-
ius herbe ad leuanda mentis & capitis uitia. Eras.

¶ Pol me occidistis

Non seruastis ait, cui sic extorta uoluptas,

Et demptus per uim mentis gratissimus error.

In nihil enim sapiendo iucundissima uita, ut passim dicitur

¶ Non agimur tumidis uelis, Aquilone secundo,

Non tamen aduersis ætatem ducimus Austris.

Nauigare secundis uentis & Aquilone secundo, dicitur
ille, cui res ex sententia succedunt. Eras.

FRANCISCO VIONETO VESVM
TINO GEORGIUS PICTO-
RIVS S. D.

Quod sedulo Horatianis carminibus te incumben-
tem uideo, & laudo, & uehementer probo: & eo
quidem magis ex animo, quod infinitae laudis sit poeta Ho-
ratius: cuius grauitatem uel inde magnam, atq; immensa-
sam deprehendes, quod passim ipsius nomen in diuinis
Erasmi celebratur literis. Ex quo item studio tuo satis ela-
borato, motus, haec ex Ludouico Coelio Rhodogino, An-
gelo Politiano, & alijs quos ordo habet, adnotata, in pra-
fati poetae scripta, tibi dedico, illisq; te patronum scribo,
ceu calcar ad maiore (licet haec satis sit magna) addes le-
ctione. Vale ppetuo, atq; praceptorẽ tuũ, ut coepisti, ama.

LUDOVICI COELII
RHODOGINI IN ALIQVOT DIF-
ficiles Q. Horatij Flacci locos, Annotationes.

LIB. I. ODE PRIMA.

Nunc ad aquae lene caput sacrae.) ¶ Aqua
rũ infinitae propemodũ sunt utilitates, gra-
tissimaeq;: ob id (ut Seneca scribit) magnorũ
fluminũ capita uenerantur: ob id item subie-
ta, & ex abditouasti amnis eruptio, aras habet. Stagna
quoq; quae uel opacitas, uel immensa altitudo sacrauit, co-
luntur. Haec Coelius lib. 14. cap. 38.

Ode

¶ Nec regna uini sortiere talis.

Græcis mos erat, ut talis sortirentur qui cōuiuio præsidens, leges decumbentibus diceret, quæ uocabantur *Nomi*. Hic uero testimonio Varronis Modiperator latine nūcupatur, ueluti modum bibendi prescriberet. Rex etiam Macrobio: arbitror, quia græci *Βασίλεια* appellant. *Cæli lib. 1. cap. 6.*

¶ Iam te premet nox, fabulæq; manes.

Fabulam fieri, eleganter, doctèq; usurpamus pro eo, quod est, *munijs uitalibus persungi, & abire*, id quod *Perlij* autoritas comprobat:

Indulge Genio, carpamus dulcia, nostrum est

Quod uiuimus, Cinis, & manes, & fabula fies.

Hoc uero ex illo Horatiano apparet profluxisse

Iam te premet nox &c. *Cælius lib. 11. cap. 2.*

ODE VII.

Nec me tam patiens Lacedæmon,

Nec tam Larissæ perussit campus opimæ.

¶ *Aemilius probus* inquit *Lacedæmoniorū* moribus summa uirtus in patientia statuebatur. Et *Seneca* testatur *Lacedæmonios* consuesse liberorum suorum indolem experiri publice uerberibus admotis, illosq; adhortari, ut flagellorum ictus fortiter perferrent. Item *laceros* ac *semianimes* rogare, ut pseueranter uulnera præberent uulneribus. Quam rem copiosius exequitur *Lucianus* in sermone, qui est de *Gymnasijs*. *Cælius lib. 10. cap. 1.*

ODE III.

Imprimeretq; muris

Hostile

LVDOVICI COELII

Hostile aratrum exercitus insolens.

¶ Non tempero mihi, quin uetustatis morem subscribam, quo euertendis urbibus aratrum inducebatur, sicuti in condendis idem adhiberi consueuerat. Quod significat Senecæ uerba libro de clementia primo. Deinde (inquit) cædibus in exitia gentium serpere, & iniicere tectis ignem, aratrum uetustis urbibus inducere. Et Acron interpres, condendis, inquit, atque euertendis urbibus hæc consuetudo fuit, ut aratro fierent. Vnde Vergilius:

Interea Aeneas urbem designat aratro.

Item Cicero de euertēda in Philippicis libro secundo: Ut uexillum uideres, & aratrum circumduceres. In eum quoque sensum accipio illud Propertianum, etiamsi doctissimi uiri amplius in eo sub Mandragora uidentur consopiti:

Mœnia tum Graio neptunia præsit aratro

Victor Palladiæ ligneus artis equus.

Coelius libro decimoquarto, cap. r.

ODE XXVIII.

Quanquam festinas, non est mora longa, licebit
Iniecto ter puluere, curras.

¶ Humatos proprie dicebant, quos humus iniecta cõtegeret, quem morem & ius pontificale confirmat. Nam priusquam iniecta gleba est, locus ubi crematū corpus est, nihil habet religiōis: iniecta gleba tumulis, et humatū est, et gleba uocatur, actū deniq; multa religiosa cõplectitur iura. Vnde cadauer ibi apud Horatium inhumatū, ut religionis aliquid sortiatur, humum petit. Ex hoc etiam
locus

locus apud Vergilium in sexto explicatur, in quo plus iusto inarescunt interpretes. Vergilij uerba hæc sunt:

Eripe me his inuicte malis, aut tu mihi terram

Inijce, nanq; potes, portusq; require Velinos.

Cælius libro nono, cap. 45.

ODE XXXVI.

Nec multum Damalis meri

Bassum Threicia uincat Amystide.

¶ Id quod Plinius lib. 14. cap. 22. moris fuisse apud Romanos testatur: quippe, ut plurimum haurirent uno ictu sine respiratione. Græci uno uerbo exprimunt ἀμυσί, quo significatur, inter bibendum ne fuisse quidem oclusum os aut contracta labra, sed capaciter hausisse, aut magis quasi ἀπνοοῦσι, quod indicat, sine respiratione, unde etiam producit uerbum ἀμυστίζειν, quod est eo modo bibere, quod nos latine, nec inepte Amystiffare dixerimus. Cælius lib. 4. cap. 26. & lib. 15. cap. 6.

LVDOVICI COELII IN II.
CARMINVM ANNOT.

ODE XIII.

Seruata centum clauibus, & mero
Stinguet pauimentum superbo
Pontificum potiore coenis.

¶ Hæc Plinij uerba ex. 14. libro, capite. 22. multum huic Flacci loco adferunt lucis, quem conuiuentes plerique transfiliunt, in aurem (ut aiunt) utranque sopiti.

Plinij

LVDOVICI COELII

Plinij hæc sunt uerba: Apud Romanos bibendi ars hisce
ferè constabat legibus, Non labasse sermone, non leuata
tum uomitione, sed plurimum hausisse uno potu, optima
fide nõ respirasse in hauriendo, neq; expuisse, nihilq; ad
elidendũ in pauimento ex uino reliquisse. Cœl. li. 4. ca. 26.

COELII IN III. CARM. ANNOT.

ODE VI.

Motus doceri gaudet Ionicos
Matura uirgo.) ¶ Ut in Suidæ monumentis
proditur, inter mortales cunctos fuerunt luxui deditissimi
mi Iones, & adeo (sicut Plutarchus scribit) ut Alcibiades,
qui polypi uel Chameleontis naturam ferè exhibebat, ac
pud Lacedæmones seuerus, grauis, & quod illi plurimi
faciunt, egregius propugnator erat, in Ionia in molliciẽ,
inertiam, & deploratam uoluptatem (quod hæc eius gen-
tis sunt peculiaria) delapsus sit. Propter quod in comicis
græcis, Ionicum pro molli & delicato inuenias positum.
Ioniam item legimus omnium primam unguentis delibu-
tam, ornatamq; corollis decubuisse, Mensæ quoq; secunde,
in signe luxus irritamentum, non aliunde irrepsisse uide-
tur. Sit tamen illud auctarij loco, Ionia si accentu uinculã
in postrema recipit apud græcos, locum significat ubi ui-
le nascuntur, quæ dicuntur, Ia, Sicuti Rhodonia, ubi, ro-
sæ. Sed hic apud Horatium Asiæ regionem, quæ ciuitates
numero duodecim ab eruditis celebratas habeat, ab Ionio
Apollinis & Creuse filio nominatã. Cælius lib. 4. cap. 10.
Cælij

COELII IN LIB. EPOD. ANNOT.

ODE XVI.

Nec fera cærulea domuit Germania pube
 Romam.) ¶ Ibi Germanos cæruleos uocat Horatius, quod ad oculos referri potest. Nam qui sub septentrionibus agunt, tradente Vitruuio, immanibus sunt corporibus, candido colore, directo capillo & rufo, cæcis oculis, sanguine multo: quoniam ab humoris plenitate, cæliq; refrigerationibus sunt cõformati. Qui uero ad axem accedunt meridianum, breuioribus uisuntur corporibus, colore fusco, capillis uibratis, oculis nigricantibus, cruribus inualidis, sanguineq; exiguo. Cælius lib. 10. cap. 21.

CEOLII IN ARTEM POET. ANNOT.

ET fortasse cupressum
 Scis simulare.) ¶ Cupressum simulat, de pictore malo & imperito dicitur, ut exposuit Porphyrio, qui aliud prorsus nihil expingere norit, quàm unam rem. De hac arbore et aliud in prouerbio est, Nempe, Cupresso similia: de his quæ pulchra atq; sublimia uidentur, sed fructu carent. Nam arbor hæc, uti Plinius docet lib. 16. cap. 33. natu morosa, fructu etiam superuacua est, baccis torua, folio amara, odore uioleta, ac ne umbra quidem gratiosa. Cælius libro decimotertio, capite trigesimo secundo.

¶ Quis tamen exiguos elegos emisit author
 Grammatici certant & adhuc sub Iudice lis est.

E Propter

LVDOVICI COELII

Propter inconstantiam quæ inter græcorum est auctores de his rebus, sic Horatius loquitur. Sunt enim qui elegantius carmen primum enunciaturum tradant, à Naxio quodam. Sunt item alij qui à Polymnesto Colophonio. Cœlius lib. 5. cap. 22.

¶ Archilochum proprio rabies armavit Iambo. Fuit Archilochus præcellens poëta, si quis auferat obscœnitatem ac uerborum uirulentiam. Inde apud Cicero- nem in epistola ad Atticum, amarulenta, felleq; conspersa multo, imò defricta edicta uocantur Archilochia. Huc quum Archias occidisset, à templo quasi scelestus exire ab Apolline iussus est: musarum enim amicū occiderat. Cœlius lib. 6. cap. 36.

¶ Et tragicus plerunq; dolet sermone pedestri. Allusum arbitror ad tragici cothurni maiestatem, quæ est uoluti equestris, comicæ humilitatis ratione. Cœlii. u. ca. 54.

¶ Dicitur & plaustris uexisse poemata Theſpis, Quæ canerent, agerentq; peruncti fecibus ora. Post hunc personæ, pallæq; repertor honestæ Aeschilus.) Batrachion coloris erat species, quod ante excogitatas personas obungebant faciem. Cœlius libro 10. cap. 10.

COELII IN I. SERMO. ANNOT. SERMONE III.

Strabonem (Appellat petum pater.) ¶ Oculos esse humani corporis partem pretiosissimam, ut qui lucis usu uitā à morte distinguat, rectissime à summis autoribus dictum opinor: uerum

uerum homini eos deprauari, à magnis item traditum est authoribus, unde orta sunt Strabonum & Lucinorum cognomina, quibus parui uidelicet utrinq; oculi. Et petorū, quibus oculi leniter declinantur, & cum uenustate. Hinc Veneri petos attribuunt oculos, quod uitium quidem sit, sed non aspernabile. Sic legimus in carmine quodam:

Minerua flauo lumine, Venus peto. Caelius li. 8. cap. 19

¶ Dum tu quadrante lauatum

Rex ibis.) Si quis balneum ingredi statuerat ueterum tempore, quadrantem soluere cogebatur balneato ri. Caelius lib. 16. cap. 47.

SERMONE X.

Post mediam uisus noctem cum somnia uera.

¶ Somniale uaticinium propè solis emersum, sedata paulum uaporum, externarumq; rerum cura, cōtingere, proditum est literis. Id fieri putatur, non solum ea de causa, quod percocta ciborum mole, amplius sobrius sumus: Sæpius enim cibo inanes quietem petimus, neq; tamen contingit uisionum perspicuitas: Sed eo item nomine, quod ex solis, phœbiq; uatis, ut ueterum more loquamur, accessu, roborari uaticiniū solet. Sanguinet quoq; spiritus, igneiq; ea hora dominantes, claritate sua somniali conferunt claritati. Accedit id euidēs quoq; qđ obuersantia expgefacti mox cōsequentium imaginū turba non confundimus. Caelius lib. 14. cap. 42.

¶ Sæpe stilum uertas, iterum quæ digna legi sunt Scripturus, neq; te ut miretur turba, labores,

Contentus paucis lectoribus.) Quoniam poë-

LVDOVICI COELII

ricos excutimus scrupos, admonitum uolumus sciētissimū
 quēq; nil esse in hoc scriptorū genere per incuriam tran-
 siliendum: quod uirum lectionis uberrime Politianum, diū
 ageret etiamnum in humanis commouisse, sat notum est,
 cū diceret illud Horatianū pperā à maleferiatis enarrari
 Nam, inquit, stilum uertere, est inducendi expungendiq;
 causa stili partem exacuminatam surrigere, qua scribis
 mus, altera, quæ retusior est aut latior, proclinata, &
 scriptis delendis impacta. Quippe Hieronymus quoq; me-
 liorem stili partem uocat, quæ peiora de authoribus cōso-
 diat eradatq;. Cœlius lib. 13. cap. 24.

COELII IN II. SERMO. ANNOT.

SERMONE III.

Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
 Edicit, piscator uti, pomarius, auceps
 Mane domum ueniant,) ¶ Heliogabalo impera-
 ri nulla fuit uitani si in uoluptatis nouæ exquisita ratioe,
 unde dulciarios, lactarios, pomariosq; in delitijs habuit,
 qui ex diuersis edulijs diuersas illi struerēt lautitias. Cœ-
 lius lib. 15. cap. 8.

¶ Filius Aesopi detractam ex aure Metellæ,
 Scilicet ut decies solidum absorberet, aceto
 Diluit in signem Baccam.

Horum uersuum talis est intellectus, Clodius Aesopi
 Tragœdi filius, ut experiretur in gloria palati (ut inqt
 Plinius) quid saperent margaritæ, singulos uniones con-
 uuius absorbendos dedit. Cœlius lib. 15. cap. 3.

Sermone

SERMONE V.

Qui quamuis periurus erit, sine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitiuus, ne tamen illi
Tu comes exterior, si postulet ire recuses.

¶ Hic sciendum est, comitem exteriorem uideri ab Ho-
ratio dictum, à sinistris affectantem. Nā in sanctis quoq;
literis adnotatum est dextrum dici pro interiori, sinistrū
pro exteriori. Cælius lib. 5. cap. 20.

SERMONE VI.

O noctes, coenasq; deūm, quibus ipse, mei q;
Ante larem proprium uescor.

¶ Coenas deorum in hoc loco, quæ citra omnem sunt
solicitudinem, intelligo. Cælius lib. 15. cap. 7.

SERMONE VIII.

Procedit fuscus Hidaspes
Cecuba uina ferens, Alcon chium maris expers.

¶ Ut cuius nodus iste pateat, cuiusdā piscatoris, uisum
est apponere oraculū percelebre, Esse Dionysium demer-
gendum in mare. Id autem significabat, uino marinam a-
quam affundi oportere: Facit enim ea defecatius uinum,
firmiter, & incorruptius. Quoniam aquæ marinæ ratio ui-
deri potest ea, quod frigiditatem illius exigat caliditas
innata, quæ maxime uini restinguit uim, corrumpitque.
Quod & Plinius lib. 14. cap. 10. probat. Nec non Varro,
quum circa Liberum patrem delphinos scribit uersari.
Ast uina esse quædam, quæ non patientur admixtionem
aquæ, his prædictis uerbis Horatius docet. Cælius lib.
decimoquarto, cap. 8.

LVDOVICI COELII
COELII IN I. EPIST. ANNOT.

EPISTOLA II.

Nos numerus sumus fruges consumere nati,
Sponsi Penelopes, Ne bulones, Alcinoiq;

¶ Aristoteles tanto studio amplexabatur philosophiam, ut dicere non dubitarit, eos qui artes reliquas con-
sectarentur, hanc negligerent, esse Penelopes prociis simi-
les, qui, ut traditum ab Homero nouimus, cum domina po-
tiri nequissent, ad ancillas diuertebant. Quam tamen sen-
tentiam Dioni ascribunt alij, ueluti sit philosophia, artium
ars, & scientiarum princeps, ac ut M. Tullij aduocatione
utamur, uitæ dux, uirtutum indagatrix, expultrixq; uis-
tiorum, ut uel hinc perspicuum fiat, quanto ducantur er-
rore, qui philosophos ut cõtumaces et refractarios inces-
sunt. Hinc ergo natum adagium, ut Penelopes procos di-
ctitemus quoscunq; uiliarum scientiarũ affectatores. Nec
tamen me fallit Horatium aliouorsum trahere prouerbiũ
in præscriptis uersibus. Nam uoluptatibus mancipatos,
nec ullam prorsus rationis lucem capientes, eo nomine ui-
detur intellexisse. Viliissimum item quenq; Numerum ap-
pellauit, tanquam ex multis unum. Coelius lib. 16. cap. 8.

EPISTOLA VII.

Reddes nigros angusta fronte capillos.

¶ Vehementer adnotandum puto, quod scribit Ala-
bertus Magnus, Virilem ætatem ac senum præcipue, in-
signiter arescere. Cui rei argumentum suggerat membro-
rum duricies & laxior cutis ac corrugata, quod frigidi-
tas

tas efficit cum siccitate. Quippe laxat hæc, contrahit in rugas illa: frigidum enim complicat constringendo. Ex ijs porrò liquere arbitror cur sit ab Horatio enunciatur, Red des nigros etc. quo iuuenilis indicatur ætas. Cœl. li. 10. c. 62.

¶ Vilia uendentem tunicato scruta popello.

Scruta uerbum rarum est, quod id latinæ elegantie studiosi haud ferè, præter paucos admodum, censuere admittendum, sed cuiusmodi sit uerbi eius notio, rarior etiamnum est infrequentiorque, qui se scire profiteatur. Nam Aræroni, & in alijs item parum curioso, satis superque uisum est, dicere, scruta uulgus scrutas uocat, Aliter, Scrutum est fractum milium. Sunt qui pelles aut intestina interpretentur. Ego uero amota omni uesica, quæ gloriolas captantibus nimio plus familiaris est, eo uerbo ueteramenta omnifaria significari puto, quæ cum usu iam detrita sint, pretio item diminuta censentur. Scrutaria item inde uilissima quæque dicuntur. Quod et Apuleius fabulæ græcæ lib. 4. testimonio confirmat. Cœlius lib. 10. cap. 16.

EPISTOLA XI.

Nec qui

Frigus collegit furnos & balnea laudat.

¶ Prouerbium erat prioribus in pauperes, qui assidue frigerent, tremereque, eos de balneo cogitare & furno conducendo dictitabant. Cœlius lib. 16. cap. 47.

¶ Penula solstitio campestre niualibus auris.

Apud Hieronymum pro femorale hoc positum comperies, quod uulgo succinetorium, aut campestre uocat. Aurelius August. ciuitatis diuinæ, li. 14. Campesustria, inquit, latinum

LVDOVICI COELII

uerbum non est, sed ex eo dictum, q̄ iuuenes, qui nudi exercebantur in campo, pudenda operiebant. Vnde qui ita succincti sunt, campestros uulgus appellat. Coel. li. 10. c. 21.

EPISTOLA XVIII.

Sæpe periscelidem raptam sibi flentis.

¶ Obiter notandum, periscelidas dici, quæ uulgo gremialia uel trauerfias dictitant. Menander quoq; puellas gestare periscelidas scribit. Coelius lib. 3. cap. 43.

¶ Fracto crue Planum, licet illi plurima manet
Lachryma, per sanctum dicat iuratus Osirim

Credite, non ludo.) Eos homines recte personatos dixeris, qui offutijs & sutelis aliud omnino quam sint præferunt, hominibus sublinentes ora: quiq; (ut eleganter Seneca ait) personam malunt quam faciem. Inter hos autem sunt qui dicuntur Plani. Gellius putat in M. Tullij oratione pro Cluentio, Planos esse sycophantas, sicuti apud Laëberium quoq;. Alij Planos nõ sycophãtas, delatores uel accipiunt, sed scurras, ne hoc quidem simpliciter, sed certos sui generis impostores, decollatoresq; à fallendo nominatos, ut docuit Atheneus. Inter hos maxime memorabilis Pantaleon, qui decessurus utriq; filio imposuit, seorsum ijs prodendo qua parte domus infodisset aurum, quod nusq; erat. Coelius lib. 6. cap. 29.

EPISTOLA XIX.

Vt puerum sæuo credas dictata magistro

Reddere, uel partes minimum tractare secundas.

¶ Persona primarum partiũ intelligitur, quæ sæpius actu ingreditur, cū habeat Comœdia quinq; actus. Secundarum

darum uero, quæ minus minusq; procedit. Qua in parte Porphyrio inquit, secundarum partiū actores omnia submissæ agunt. Cælius lib. 1. ca. 8.

EPISTOLA XX.

¶ Forum, putealq; Libonis Mandabo siccis.

Quid sit puteal apud Persium & Horatium, non serè uideo inter grammaticos constare, imò cōmentitia à plerisque afferrī in album, & quæ anchoram ne sacram quidem habeant qua subsistant, & conuellentium reflatus cōtemnant. Nos quod ad eam rem indagine uaria uenati sumus, iam hic promemus, si pōctarū prætexuerimus uersiculos, & fluctuantes interpretum sententias. Persius igitur sic: Si puteal multa cautus uibice flagellas. Horatius sic: Forum, putealq; Libonis, &c. Audio quosdam scribere, puteal prætoris tribunal, subselliumq; esse. Acron refert esse locum ad quem conueniunt fœneratores. Porphyrio sedem fuisse prætoris prope arcum Fabianum, ita nuncupatā, quia à Libone illud primū tribunal, et subsellia collocata fuerint. Est qui interpretetur dici puteal quod ibi creditor debitori dans bona, tanquam in puteum mittit. Ego uero in ueterum libris comperio, in cōmitio, in ipsis gradibus, ad leuam curiæ, fuisse Accij Nauij statuam capite uelato, in quo loco is cotem nouacula disciderit: Qui locus, inquit Dionysius, uocatur à Romanis puteus, ubi ara est subterranea. Cicero autem in diuinationibus, cotem, inquit, et illam nouaculā defossam in cōmitio, supraq; impositum puteal accepimus. Est uero puteal, sicut apud Iureconsultum obseruauimus Pomponiū,

LVDOVICI COELII

digestis de Actionibus Empt. & Vendit. quo putei operiuntur, hoc est, uelut umbella quædam aut petasus, qualem pyramidalibus impositum Plinius li. 36. scribit: qualisq; in Patauino uisitur foro concinne fastigatus, præterq; plumbeis inductus tabellis, inibi uero iudicia exerceari solita neminem puto latere, cum is locus in Comitio foret: quod inde appellatum Varro scribit, quod illuc coiret Comitij curiatis & litium causæ. Huius quoq; alibi meminit Horatius libro secundo, sermone septimo:

Roscius orabat sibi adesses ad puteal cras.

Inuenio in Græcorum thesauris fuisse in Attica iuri dicendo stationem, siue iudiciale forum, quod diceretur, ἐπιπέτασι, id est, in puteo, in eo causæ reorū agebantur, qui cædis uoluntariæ semel accusati, rursus sponte admissi facinoris, iudicium subirent. Fuit & Romæ locus publicus, in exquilis, ut Varroni placet, quem puticulos uocabant, quoniam illic esset sepulchrum miseræ plebi; quod idem Horatius in Sermonibus significat, octauo Sermone:

Hinc miseræ plebi stabat commune sepulchrum.

Coelius libro sexto, cap. 17.

LIBRO II. EPISTOLA I.

Ostenerum pueri balbumq; poëta figurat,

Torquet ab obscænis iam nūc sermonibus aurem,

Mox etiam pectus præceptis format amicis. &c.

¶ Si quis ueteres diligentius euoluerit, certe doctissimum quemq; sic de Poëtica prodidisse animaduertet, ueluti sit ea prima quædam philosophia, quæ nobis ab incubulis quodammodo uitæ rationem commonstret, quid agend

agendum, quid ue declinandum, adeo, ut nonnulli postea dicere minus addubitauerint, poetam solum esse sapientem, quod etiam cum Pythagoricis comprobatur Aristoxenus. Coelius lib. 4. cap. 1.

ANNOTAT. COELII FINIS.

EX ANGELI POLITIANI MISCELLANIS IN HORAT. ANNOT. LIBRO I. ODE XXXVIII.

Displicent nexæ philyra coronæ.

¶ Philyra quod sit uideo nesciri à plerisque, peruersèq; etiam à nonnullis interpretibus accipi. Nam uocabulo eo sic utitur Horatius

Primo Carminum:

Displicent nexæ philyra coronæ.

Et Ouidius item quinto Fastorum:

Ebrius, incinctus philyra conuiuia capillos

Sultat.) Quo apparet usum ipsius apud ueteres in coronamenti fuisse percelebrem. Iam primū igitur si cōferas, quæ super philyra Theophrastus in tertio de plantis, quæ ue item Plinius in decimo sexto naturalis historie narrant, facile nimirum cognosces, eandem apud nos esse Tiliam, quæ Philyra sit apud Græcos. Ac sic etiam Theodorus Gaza quantumuis homo doctus et diligens, interpretatur. Porro autem tuniculæ etiam quædam
ex libro

ANGELI POLITIANI

ex libro ipso Tiliæ arboris: Vel ad eius imitamentum factæ: quibus aut lemnisci fierēt. i. fasciolaræ de coronis pendula: aut libelli græco uocabulo peculiariter appellatæ philyræ. Testatur partem ex his eodem libro Plinius his uerbis. Inter corticem & lignum, tenues tunicas, multiplici membrana è quibus uincula Tiliæ euocantur tenuissimæ earum philyræ, coronarū lemniscis celebres antiquorum honore. Rursusq; idem libro primo atq; uigesimo de lemniscis et philyris ita meminit. Crassus diues primus argento, auroq; folia imitatus ludis suis coronas dedit. Accesserunt quoq; & lemnisci, quos adijci ipsarum coronarum honos erat, propter hetruscos, quibus iūgi nisi aurei, non debebant. Puri diu fuere ij. Cælare eos primus instituit P. Claudius pulcher, bractæasq; etiam philyræ dedit. Porro lemniscatas coronas, etiam (ni fallor) in nūmismatis Laurentij Medicis identidem uidemus: deq; his mentio quoq; apud Suetonium: sicuti item à Pompeio Festo lemniscorum uocabulum diligenter exponitur: deq; lemniscis itidem nonnihil Tertullianus quoq; in libro de Corona militis. Nicas autem in commentario, quem per ordinem litterarum composuit, græce ille quidem, sed in hunc fermè intellectum Philyram interpretatur. Philyra inquit, planta librum papyro similem habens, ex quo etiam funes cōplicant. Esse autem ductilem philyram lanicij modo, uel netilem potius, innuit et Tertullianus idē in libello eo, qui de pallio inscribitur. Quin Herodianus etiam græcus author, olim à nobis in latinum conuersus, & Innocentio octauo Pontifici maximo dedicatus, libro ipso historię primo

mo mentionē libelli facit ē philyra tenuissima, utroq; uer-
sum replicabili. Sed & Capella Marcius libro de philo-
logiæ nuptijs secundo. Cernere erat, inquit, qui libri,
quantāq; uolumina, quot linguarum opera ex ore uirgi-
nis defluebant. Alia ex papyro, quæ cedro perlita fuerāt
uidebantur. Alij carbasinis uoluminibus implicati libri,
ex ouillis multi quoq; tergoribus. Rari uero in philyræ
cortice subnotati. Tū ista quoq; Vlpiani uerba reperiās
in Titulo digestorum, De legatis & fidei commissis, libro
rum appellatione continentur oīa uolumina, siue in char-
ta, siue in mēbrana sint, siue in qualibet alia materia. Sed
& si in philyra, aut tilia, ut nonnulli conficiunt, aut in æ-
lio corio: idem enim erit dicendum. Deniq; etiam Eustas-
thius in commentario secundo Homericæ Odissæ, facta
prius de nauticis rudentibus mentione, corticem tilie di-
cit, quam græce philyram nominat, plurimā in id genus
funium suppeditare materiam. Receptum autem uidetur
ex eo, uti coria quoq; singula, uel tunicas aut membranu-
las etiam materiæ disparis à tilia, philyras uocēt, aut phi-
luras, y græca in u commutata, ueteri & peruulgata la-
tinorū consuetudine. Sicuti de papyro agens Plinius li. 13.
Preparatur ex eo, inquit, chartæ diuise acu in prætenues
sed quāmlatissimas philuras. Nam illud utiq; adhæc enar-
randa ne utiquam pertineat, quod idem ait Plinius lib. 14.
Philyra cocos & polline, nimium salem cibus eximere. Po-
litianus Miscellaneorum centuria prima, Cap. 72.

EPODON ODE XVIII.

Inultus & tu riseris Cotyttia.

Cecrop

ANGELI POLITIANI

¶ Cecropiam soliti Baptæ lassare cotytton. Hūc Iuue-
nalis uersum Domitius expositurus, erraticis (ut ita dixerim)
suspitionibus fibulam laxans, ineptias hallucinatur,
& nugas meras: Baptas esse inquiens Cereris sacerdotes,
Cotyttō Cererem: nec arbitror hoc unq̄ dixisset, si qd̄ in
hoīe nō pudoris dixerim, sed sensus oīno uestigiū fuisse.
nos enim tunc demū credituri, cū quispiā proferetur, quo
satis certo authore stetur. Sed est hoc familiare huic (agā
enim iam liberius) ut cū nihil explicare possit, implicet, et
quodquid obuiū sit arripiat, eoq; feratur diffidente conscien-
tia, quo deniq; ipsum impetus errabundæ opinionis impel-
lit. Nos antiquā Comœdiam poëtæ Eupolidis, innui suspi-
camur, qd̄ ueterū excellens authoritas p̄suasit. Etenim de
ea sic Platonius græcus author, ubi de Comœdiarū disse-
rentijs agit, ἴσμεν ἰγούν τὸν εὐπολίην ἐπὶ τῷ δίδασ-
ξαι τοὺς βάρπτας ἀποπνιγέντα εἰς τὴν θάλασσαν
σὺν ὑπ' ἐκίνωρ εἰς οὐδ' καθ' ἤκε τοὺς βάρπτας: sci-
mus, inq̄t, Eupolin, quoniā Baptas fabulā docuerit, ab ijs
ipsis in mare submersum, cōtra quos Baptas miserat. Lu-
cianus quoq; in ea oratiōe, quæ inscribitur ad ineruditū,
multos emptitantem libros in hāc fermē sūam: Dic mihi,
inq̄t, etiā ne Eschinis orationē aduersus Timarchū legis,
an uero illa oīa scis, & nosti singula: Aristophanem uero
& Eupolin subisti, Baptas integram fabulam perlegisti.
Tum nihil ex his pertinere ad te putasti, neq; ea cū agnos-
sceres erubisti. Sed & Hephestion in enchiridio de acadē-
talectis agens, duos citat uersiculos ex Eupolidis Baptis.
Et Suidas, unū ex eisdem in uocabulo, qd̄ est Atrypheros.

Iam primum igitur constare opinor Bap̄tas Comœdiam
 fuisse ueterem & mordacem poëtæ Eupolidis. Quod aut̄
 Comœdiæ argumentum, quæ materia, per ipsa quæ nunc
 extant uestigia sagaciter indagabitur. Athenienses igit̄
 ea tempestate sacra quædam religionesq; peregrinas
 nouosq; deos asciuerant, quibus nocturnæ peruigilatiões
 essent institutæ, magnorum dein flagitiorum causa, sicuti
 Romæ Bacchanalia. Sed inter sacra cætera fuere etiã quæ
 dicerentur cotyttia. Contra hæc nocturna Cotyttia scri-
 psisse Eupolin Bap̄tas putamus: sed & alios Comicos, in-
 terq; eos Aristophanẽ quoq; uidemus totũ hoc genus per-
 uigiliorum & peregrinitatis exagitasse. Sic ut Iuuenalis
 quæ Romæ fierent contra ritum ceremoniarum non dis-
 similia dicat ijs quæ Bap̄tæ Athenis in nocturnis cotyttijs
 patraret. Cicero in legibus sic ait: Quid autem mihi displi-
 ceat in nocturnis, poëtæ indicāt Comici, qua licentia Ro-
 mæ data, quidnam egisset ille, qui in sacrificiũ cogitatam
 libidinem intulit, quo neq; impudentiam quidem oculorũ
 adijci fas fuit. Et mox idem: Atq; omnia nocturna, ne nos
 duriores forte uideamur in media Græcia Diagõdas The-
 banus lege perpetua sustulit. Nouos uero deos & in his co-
 lendis nocturnas peruigilationes, sic Aristophanes face-
 tissimus poëta ueteris comœdiæ uexat, ut apud eum Saba-
 dius, & quidam alij diri peregrini iudicati è ciuitate eij-
 ciantur. Apparet utique de Ciceronis testimonio, cum
 Aristophanẽ, tũ Comicos alios ueteres cõtra nouos deos,
 contraq; nocturnas puigilationes aciem stili destrinxisse.

ANGELI POLITIANI

cum uero ex superioribus liqueat Bap̄tas fuisse comœdiã
 qua turpia & obscœna carperenter, atq; hic de baptis,
 deq; nocturnis Atheniensium sacris mentio, quæ nos coty-
 tyttia fuisse appellata declarabimus, quis non intelligat
 iam bap̄tas fuisse deniq; qua potissimũ fabula talia uexa-
 r̄etur? Strabo aut̄ in lib. de Geographia decimo, cotyttia
 bendidiaq; sacra fuisse apud Thracas narrat, ex quibus
 Orphica sumpserint originem: deamq; nominant Cotyn,
 cuius faciat Escylus mentionem, tum idem paulo post A-
 thenienses ait multa ex peregrinis sacris accepisse ὡς τε
 κ̄ ἐκώμῳ δ̄ ἠθροσσομ, inquit. Sed & inter cœtera quæ pe-
 regrina ab ijs recepta sacra commemorat, prima enume-
 rat thracensia: quæ supra ostēdimus cotyttia bendidiaq;
 appellari. Liquet igitur cotyttia ab Atheniensibus sacra
 externa coli solita, liquet etiam uexata à Comicis. Conie-
 ctura autem ducimur, ut cum de baptis hic mentio, quam
 scimus fuisse Eupolidis comœdiam, deq; sacris Athenien-
 sium nocturnis, in ea potissimum id genus sacra exagita-
 rentur: Cœterum deam quæ talibus præesset ritibus perui-
 gilijsq; Cotytto uocatam putamus: à qua etiam recta ra-
 tione cotyttiorum est inclinata appellatio: quæ quoniam
 dea Comœdijs ueteribus defamatisima, ideo Synesius in
 epistola quadã, cuius principium est, ὃ κ̄ τὸ ὄνομα δ̄ ὄσα
 λος κ̄ τὴν προαίρεσιν, ad hunc planè modum narrat,
 ἐξ μὴ μὲν κ̄ οὐκ ἠρακλεῖ τοῖς παλαίστρας ἐφόροις οὐκ
 δεκτὴ μικρὸν πρέπει, κοτύττι δὲ κ̄ τοῖς ἄλλοις ἄτ-
 τικαῖς κόνις ἄλλοις νεωκορεῖ. Quibus uerbis significa-
 tur cum, de quo in epistola agat, non Mercurio congrue
 re, non

re, non Herculi, palæstræ præsidibus. Sed esse cotyttus æditimum, cæterorumq; apud Atticos despicatissimorum. Quare cotytto legendum, non cotytton: præsertim cum syllabæ repugnet quantitas: quæ ne tum quidem breuis, cum c alterum subtraxeris, ut Domitius præscribit, inscite ille quidem nimis (sit uero uenia) nimis, inquam, inscite negligerentq; qui nõ cogitauerit primam nois syllabam non positu modo, cui duntaxat occurrit, sed natura quoq; productam. Quidam tñ hanc deam Cotyn maluerunt q̄ Cotytto, sicuti Strabo supra: sicuti alibi Sinesius idē his uerbis, θάρρηον ἀποφάνου τὸν ἀνδρα ἡπίτηνον αὐτόχρομα θιασώτην τῆς κότυος: Audacter, inquit, pronuncia utrū eū seminare statim, sodalemq; Cotys. Quæ exponens locum Suidas, Cotyn deam coli ait turpiū præsidem: unde, inq̄, sunt Clisthenæ & Timarhi, & quicūq; lucri gratia formam colunt ad infandam libidinē: sicut effœminati & capillum fingentes uniuersi. Sed & alibi credo inuenient, quibus hæc adiuuentur uiri docti, si doctrinæ studium adhibuerint. Quin apud Horatium quoq; in Epodis ita legendum existimamus. Inultus ut tu riseris Cotyttia: Non ut plæriq; codices Cocytia. Et in uetustissimo libro, q̄ sit Georgij Antonij Vesputij Florentini, græce latineq; docti hominis, uocabulū id antepenultima syllaba t retinet, non c, uestigium arbitror unū adhuc integrū ueræ, integræq; lectiōis. Politianus Centuria. 1. ca. 10

LIB. I. EPISTOLA VII.

Vilia uendentem tunicato scruta popello.

Scruta dixit Horatius quidem semel. Item Sidonius

ANGELI POLITIANI

Appollinaris lib. epist. 7. per hæc uerba: Nunc quædam friuola, nunc ludo apta uirgineo scruta donabat. Politianus Miscel. centuria. 1. cap. 30.

LIB. II. EPISTOLA. I.

Diuersum confusa genus panthera camelo.

¶ Dion Græcus author in tertio quadragesimoq; Romano hæc historiæ lib. de Cæsare narras ita fermè scribit: Chamelopardalin primus ipse Romam adduxit, & populo ostendit. Id animal cætera Camelus, crura autem inæqualia habet, posteriora prioribus magis breuia, ut à clunibus at tolli sensim, quasi ascendenti simile, incipiat, corpusq; reliquum, sublime admodum cruribus prioribus sustentatur, sed ceruix in altitudinem penè peculiarem se tollit, colore ipsa maculoso, ceu panthera: quo fit ut amborum promiscuo uocabulo censeatur. Plinius collo similem equo, pedibus & cruribus boui, camelo capite, maculis albis rutilum colore distinguentibus, Et appellatam Chamelopardalin scribit. Hæc & plura A. Politianus Miscel. centuria. 1. cap. 1.

M. ANTONII SABELLICI IN HORAT. ANNOTAT.

SERMONVM LI. I. SERM. IX.

In tu

Curtis Iudæis oppedere? ¶ Hoc uerbum uentus est, & significat contra pedere. Nam à pedo pedis, cuius significatio notior est quam ut egeat interpretationis, formatur oppedere, id quod docet Priscianus in. 10. utens istius uersiculi testimonio. Errant qui exist

existimāt oppedere dici quasi pedi opponere. Nā præter
 authoritatē Prisciani, syllabæ repugnātis rōne resellun-
 tur, quæ longa est in uerbo pedo, breuis in pede. Sabelli.

LIB. II. SERM. II.

Foris est promus, & atrum
 Defendens pisces hyemat mare.

Hic promus non pro pisce accipitur, sed pro eo qui
 præest promendis cibarijs: etenim in familia potentiorē
 & luculentiorum alius est Condus, alius est Promus, alius
 alij ministerio assignatus. Condum uero illum appellauerunt,
 quæ recōdit in cellam pœnuariā ipsa pœnora: Promus
 uero is dictus est, qui depromit ea, quæ usionis gratia de
 promenda sunt, ut docet Fulgentius placiades. Inde est il-
 lud Plautinum: Sum promus, Condus, & procurator pœ-
 ni. Et facete dictum est ab Ausonio, promusq; quàm Con-
 dus magis. Et Apuleius eleganter in Apologia, promum
 librorum appellat eum, qui libris promendis & exhiben-
 dis præest. Sententiāq; Horatij est, eum, qui multiplici cor-
 poris labore exercitatus ac delassatus est esurientem, non
 aspernaturum uilia cibaria, etsi domi non erit promus,
 hoc est, ille, qui promat conditos in cellario cibos esculen-
 tiores, etsi pisces haberi non poterunt mari hyemante &
 undabundo, libentissime tamen panem cū sale in esca sum-
 pturum ad sedandam murmurantis præinedia stomachi
 esuritionem. Est nanq; (ut dicere solebat Socrates) potissi-
 mum obsoniū fames. Vnde cū esurienti olim Ptholemæo ci-
 barius panis in casa datus esset, nihil uisum est illo pane
 iucundius. M. Anto Sabellius.

Harpys gula digna rapacibus. F 2

ANTONII SABELLICI

Ibi gulonum gula, speciose digna rapacibus Harpyis nuncupatur, significante uidelicet belluonū in gluuicē mē-
 reri, ut ita cibaria illis luxuriosa harpyiarū raptu de mē-
 sa eripiantur, et cōtactu foedentur, quemadmodū Phineo
 cibos arripiebant, & immūdo ore dapes polluebant. Poē-
 ticam elegantia non penitus inspexerunt illi, qui existima-
 runt ab Horatio dici, gulam dignā harpyis, uel quae sit uo-
 racissima ut harpyia. Qui in poētarū lectione infrequēs
 nō est, is facillime cognoscet poēticiū morsum ad id esse re-
 ferendū, ad quod nos conferri debere censuimus. Sabellic.

SERMONE III.

¶ Tam bene me noui: postq̄ omnis res mea Ianum
 Ad medium fracta est.) Hic introducit Damasippum
 sermocinantē, qui ostendere uolens se aere alieno &
 foeneratorū usuris omne patrimoniū perdidisse, perq̄ ele-
 ganter ait: Postquā omnis res mea, &c. Nam Roma in re-
 gione Basilicæ Pauli consistebant foeneratores, qui locus
 Ianus dicebatur, quoniā. r. in eo Iani simulachra collocas-
 ta uisebātur: cuius rei meminit Porphyrio, ut alibi signat
 Horatius sic scribēs in primo Epist. epistola. i. Hæc Ianus
 summus ab imo Perdocet. Cicero in. 7. Antonianarū, Iani
 num medium, sicut Horatius nuncupauit, & pro eodē si-
 gnificatu accepit, cuius hæc uerba sunt: Non possem sine
 risu dicere Lu. Antonio Iano medio, itāne Ianus medius
 in L. clientela sit: quis enim unq̄ in illo inuētus est, qui L.
 Antonio mille numūm ferret expensum. De hoc eodē in-
 tellexit Ouidius eo uersu: Qui puteal, Ianumq̄; timet, cele-
 resq̄; calendas: Ad Ianū igitur medium ait Damasippus,
 se rem

se rem suam, hoc est patrimonium fregisse, quoniam sub foeneratoribus corruerat in uico Iani consistentibus: qui ad medium Ianum, pro mercatura exponunt, quid sibi uelint ignoro. Sabellicus.

¶ Potet acetum, age, si & stramentis incubet, unde Octoginta annos natus, mihi stragula uestis.

In hac Satyra perquam scite dictionem diuisit, ita ut partem in fine superioris, partem in principio inferioris carminis collocaret. Nam illud Vnde octoginta pro una tantum dictione dictum accipere debemus, sicuti undeuiginti, unde triginta ueteres dictitarunt. Vnde octoginta dixit Horatius, id est. 79. annos habes ætatis, hoc est, octoginta, unde deest unum, sicuti interpretatur Priscianus in lib. de ponderibus, qui hunc Horatij locum curiosissime obseruauit, & cum diligentia retulit. Nec mirandum est dictionem compositam duos in uersus fuisse distinctam, cum etiam simplicia uerba diuidantur, ut in illo Sapphico Catulliano:

Gallicum rhenum, horribiles & ulti-

Mosq; Britannos.

Et ab Horatio in secundo carmine dictio ista, uenale, diuiditur eo uersu:

Grosshe non gemmis, neq; purpura uenale, nec auro. Sabellicus.

SERMONE VII.

Mitteret in pyrgum talos mercede diurna.

¶ Queri solet ab eruditibus quid significet hic pyrgus. Namq; non pauci ex eruditioribus pyrgum esse dixerunt aluicolum, hoc est tabulam lusoriam, quam & fritillum appellari

ANTONII SABELLICI

*leri existimauerūt, in quo duplici errore labūtur, cū neq;
 pyrgus significet alueolū, neq; alueolus pro fritillo accie
 piatur. Nos autē pyrgū esse dicimus illud uasculū, quo cō
 iecti tali agitati mittuntur: Cuius effigies instar turriculæ
 est, unde nomen mutuatur. Pyrgos enim græce, turris lã
 tine significatur. Martialis latino uerbo uti maluit, et tur
 ricolam appellauit. Nãq; in Apophoretis lemma est tur
 rricula, quæ in eodem significatu quo pyrgū accepit Ho
 ratius. Sic enim ipsa loquitur:*

Quæ scit cōpositos manus improba mittere talos,

*Si per me misit, non nisi uota facit. A Persio ꝑ
 quandam similitudinem orca noiatur, ita scribente:*

Scire erat in uoto danmofa canicula quantum

Redderet angusto collo non fallierorca.

*Hæc est illa turricula siue pyrgos, quæ alio nomine fritilla
 lus à poëtis identidem appellatur, neq; unquã significat
 tabulam lusoriam, quæ modo alueus, modo alueolus, non
 nunquã latruncularia tabula nominatur. Fritillū autē esse
 idem quod pyrgum, ostendit aperte Porphyrio, qui apud
 Horatium pyrgum dicit significare quod nos fritillum di
 cimus, in quo coniectæ tesserae agitatae q; mittuntur. Nil
 esse potest hac interpretatione manifestius, nil lucidius.
 Nam dicit tesseras conijci fritillo tanquã uasculo, quo agi
 tatae, deinde mittuntur in alueolum. Hoc idem indicat uer
 sus ille Iuena. Paruoq; eadem mouet arena fritillo. Illud
 enim epitheton, paruo, haud dubie demonstrat de turri
 cula dictum esse, non de tabula lusoria, quæ lata & spa
 ciosa esse cōsuevit. Seneca quoq; in libello quæ de Claudiij
 ludo*

ludo composuit, sic ait: *Aeacus iubet Claudiū ludere percussio fritillo. & mox: Nam quoties missurus erat resonante fritillo, Vtraq; subducto fugiebat tessera fundo. Vbi haud dubie fritillum accipimus nō pro tabula lusoria, sed pro pyrgo. Resonat enim fritillus concussione tesserarū, quas ait subterfugisse de uasculo, priusquā emitterentur in tabulam lusoriam. Sabellicus.*

SABELLIC. IN I. EPIST. AN.

EPISTOLA V.

Sed nimis arcta premunt olidae conuiuia caprae.
 ¶ Ibi significat cōuiuas et coepulones, nimis arcte discubentes, nimisq; ob numerosam multitudinē cōstipatos, in mensa laedi foetore molestissimo, q̄ modo hircus, modo caper, modo tragos noīatur à poētis. Namq; ut author est Censorinus in secūda annorū hebdomade, uel incipiēte tertia, uox crassior fit et inaequalis, quod latini dicūt hirtalīre, et inde ipsos putāt hirtallos appellari, q̄ tūc corpus hircū olere incipiat. Aristot. id qđ latine dicitur hirtalīre, græce uocat tragigin lib. 7. de animalibus: quā dictionem interpres Aristotelicus in latinū uertens, caprire dēxit. Idē Aristot. in problematis author est, uirus hirci illos redolere, qui rem agūt uenereā, quiq; ea etate sunt, quae ueneri sufficiat: Inde foetore alarū, hircū uocitamus: quae omnium maxime partium nostri corporis, male olent, propterea q̄ immobiles, in exercitateq; habentur. Hinc est illud ab Horatio dictū elegāter in Epodo: *Cubet hircus in alis.* et quoniā hircus maritū significat capellarū, et accipitur

ANTONII SABELICI.

pro graueolentia, luculēte & festiue dixit Ouidius: Offendat nares uirq; paterq; gregis: Cum fœtorem hircinum significare uoluisset. Et ita ab Horatio pœtica quadam uenustate, olide capræ appellantur male olentes conuiuæ. Ab Hirco, hircosus deriuatur. Persius: Hic aliquis de gœte hircosa centurionum. Sabellicus.

EPISTOLA VII.

Designatorem decorat licetoribus atris.

¶ In huius loci enarratione labuntur interpretes, et quid designator significet non satis diligenter exponunt, sed nos omissis aliorum interpretamentis, nostra promouimus. Designare uetustissimo significatu est, rem nouam facere, in utranq; partem & bonam & malam, sicut docet Donatus enarrans illud Terentianum in Adelphis, Modo quid designauit. Inde designatores dicti sunt curatores funerum, qui ludis funebribus præsunt, ob eam causam, quod in his ludis multa fiant noua et spectanda. Scribit Iuriscōsultus de ijs qui notantur infamia, designatores ministerium nō artem ludicram exercere, ideoq; ignominiosos non haberi. Et sanè locus iste à principe (ut uerbis consulti utar) hodie non pro modico beneficio datur. Ad hoc idem pertinētia uerba Senecæ subieci ex libro de beneficijs, quæ hæc sunt: An tu Arunciū, & ceteros, qui captandorū testamentorum artem professi sunt, non putas eadem habere quæ designatores & libitinos uotas? Sensus autē est Horatij, Dabis mihi Mecenas ueniam, inquit, diutius uillicanti, & in agro cōmoranti, quàm promiserim: quoniā egrotare Romæ formido, per dies autūni pestife

pestiferos, dū designatores, hoc est, præfetti ludorū fune
briū, lictoribus atris decorātur, & p̄ multorū mortes mu
nia frequēter usurpāt, funebribus ludis præsidendo. Hæc

EPISTOLA VI. (Sabellicus.

Mācipijs locuples eget æris Capadocum rex.

Hoc uersu significat quosdam esse famulos, &
famulatio numeroſo copiosos, sed rei numariæ egentissi
mos. Et ita rex Capadocū nō accipitur pro rege Capado
ciæ, sed pro eo q̄ maximā habet familiam seruorum. Rex
enim alias dominus, alias regnator, alias diues significa
tur, & ita apud luculentos scriptores frequēter signifi
cat diuitem atq; potentē, qui à clientibus colitur atq; pa
rasitis: & in hoc significatu Iuuenalis, Marcialis, et Plau
tus accipiūt, & alibi ab Horatio dictū est: Siue reges, siue
inopes coloni erimus. Donatus ait regē nomen esse ad ali
qd, ut dialectici loquūtur: ut enim libertus est patroni, ita
rex parasiti, et parasitus regi. Capadocos uero seruos ap
pellamus à nomine regionis, ex qua uenales optimi depor
tabātur. Sicuti Lydū et Syrum præsci nuncuparāt, Sicuti
Dauū et Getā uocitamus à Getis populis & Dacis, quos
olim Dauos uocitatos esse existimat Strabo: ex quo apud
Atheniēses Dauorū et Getarū nomina seruilia in usu erāt
frequētiſſimo. Et inde apud poētas comicos identidē repe
ries seruos, Getas et Dauos appellari. De Capadocibus
mācipijs meminit Persius: Capadocas rigida pingues pa
uisse catasta. Et Marcia. Quid te Capadocū sex onus esse
iuuat? Ad mācipia quæ ex Capadocia bona deferebātur,
alludēs Apuleius li. 7. de asino aureo ait: At ille Capadocū

ANTONII SABELLICI.

me, & satis forticulū nūciat. Ita ab Horatio rex Capado-
cū, dicitur, dominus mancipiorū, quorū legiones à nōnul-
lis Romanorū locupletissimis habebātur: ut luculēter tra-
dit Pli. q in 33. ait: seruorū causa nomēclatorē esse adhibēa-
dū. Sabellicus. EPISTOLA XVIII.

Nec semel irrisus triuijs attollere curat

Fraçto crure planum.) ¶ Ibi uetus uerbum est
& docte, & eleganter positū ab Horatio, quod non pau-
cos alioqui eruditos fessellit. Nā planus accipitur pro scur-
ra & sycophanta, sicuti Cicero & Laberius acceperunt,
& obseruauit Au. Gellius lib. 17. noctium atticarum. Qui
existimāt planū hic nomē esse adiectiuū, syllabæ ratione
facile coarguūtur, quæ in plano prima, quādo significat
sycophantā, corripitur. qñ adiectiuū nomē est p̄ducitur,
clarū est qđ à nobis dicitur et qđ ab alijs, adeo ut res ipsa
se fulciat, citra aliena adminicula. unde hoc indicasse satis
erit. Sabellicus. LIBRO II. EPIST. I.

¶ Diuersum confusa genus panthera Camelo.

Hoc uersu planè Camelopardalin poëtica circūlocu-
tione descripsit. Est autē Camelopardalis collo similis eo
quo, pedibus & cruribus boui, capite Camelo, albis maculis
rutilum colorē distinguentibus, unde appellata Cameo-
opardalis, Nabuna Aethiopes uocāt, ut autor est Plinius
li. 8. Hoc est illud animal qđ Italici lingua uernacula Gy-
raphā appellāt. Scribit Albertus mag. lib. 22. de animalia-
bus, suis tēporibus Federicū impatorē Camelopardalin se-
cū habuisse: et hac tēpestate Florentiæ uisa est dono missa
Laurētio Medici à rege Aegyptiaco. Sēsus est Horat. risu-
rum fui

rū fuisse Democritū, cui omnia mortaliū ridēda uidebantur, sicut Heraclito flēda, si po. Ro. stupe uidisset aspectu Camelopardalis. Et hoc ideo dictū est, q̄a Plinio atq; Solino authoribus primū uisa fuit Romæ, ludis circēsis, Cæsaris dictatoris. Autor est Iulius Capitolinus, fuisse Romæ sub imperatore Camelopardales decem. Errant q̄ existimāt ab Horatio significari Camelū cū pāthera coeūtem, Cū pāthera cōfusa genus Camelo, doctissima paraphrasi pro Camelopardali accipiēda sit, quæ (ut diximus) ex maculis pantheræ et capite Camelina formatur, et ita cum Camelo genus panthera confundit. Sabellicus.

EPISTOLA II.

¶ Ibit eō, quo uis, qui zonam perdidit.

Ibi nō simpliciter dictum esse existimare debemus: quē zonā perdidit, sed more priscorū exprimere uoluisse poetam, qui zonas numis aureis refertas habebāt, q̄a probatissimorum testimonijs cōprabatur: In primis Tranquillius qui scribit Vitelliū zonā se aureorū plenam circūdedisse. Et Apuleij, cuius hæc sunt uerba ex 7. de auro asino: Plostina preciosissimis moniliū & auro monetalis zonas refertis incincta, præterea C. Græchus fortis orator in oratione quam habuit ad populum, sic scriptum reliquit, Itaq; quirites cū Romam profectus sum, zonas quas plenas argenti extuli, eas prouincia inanes retuli. Tradit Plutarchus in Demetrio Sostigenem aureos numos 300. habuisse in cingulo militari pro uiatico. Spartianus quoq; autor est, Pesteniū Nigrū inuasisse, ne milites in zonas numos aureos uel argenteos portaret ad bellū, sed publice cōmendarēt, repetituri post præliū.

ANTONII SABELLICI

quã dederãt. Quinetiã Lampridius Alexandrũ impatorẽ
 Ro. dicere solitũ ait, Miles nõ timet nisi uestitus, armatus
 & calceatus, & satur, & habens aliquid in zonula: et ta-
 lis est Horatiana sententia. Inducit enim militem Lucil-
 lianũ, qui factus erat diues & bene nũmatus, recusantem
 ire ad castellum oppugnandũ, & ita imperatori Lucullo
 respondentem: Ibit ad omne periculum rusticanus miles,
 & inops, & qui zonam perdidit, hoc est, qui aureos ami-
 sit, quos in zona milites portare consueuerũt, propterea
 q̃ mendicitas militaris ad omnem desperationẽ uocat ar-
 matiũ: qui uero satur est, & aliqd̃ habet in zona, timet pe-
 ricula subire. Ad hanc ueterũ cõsuetudinem referendus
 est ille Satyrici poẽtæ sensus: Obrutus & zonã leua, mor-
 suq̃ tenebit: quẽ Iuuenalis explanatores prætereũt. Nãq̃
 significare uoluit poẽta, zonã à naufrago teneri, nõ solũ
 manu, sed etiã mordicus: propterea q̃ zona erat moneta-
 li auro referta, quam ne perdat omnibus neruis uiribusq̃
 contendit. Ecclesiastica sententia præcipit quoq̃; ne es,
 hoc est, pecuniam in zonis habeamus. Sabellicus.

BAPTISTAE PII IN HOR. AN.

LIB. III. ODE XXIII.

Nescit equo rudis
 Hæere ingenuus puer,
 Venariq̃; timet: ludere doctior
 Seu græco iubeas trocho,
 Seu malis uetita legibus alea.

Irascit

¶ Irascitur ibi Flaccus, Romanos, omisso militaris exercitij studio, ad græcos, luxuriososq; lusus transisse. Verū ut pressius intelligas Horatiana uerba, Romanos quosdā ludos prohibuisse scire debes, utpote damnosos, reiꝑ; familiari graues, quosdam uero utpote leues, facilesq; indulgenter permisisse animi gratia. Hoc manifestum est testimonio Tranquilli, qui Octauium Cæsarem morum censorum integerrimū, refert libenter & identidem lusitasse, sed usum ludo faciliori & urbaniori. Erant enim id temporis ludi execrabiles & detestandi, in quos tanq̄ patrimoniorū pestes armabātur leges. Genera ludorū quibus uti liceret, his uerbis imperator exeqtur in Codice: Alearum usus antiqua res est, & extra operas pugnatoribus concessa. Verū pro tempore prodijt extranearum multarum nationū suscipiens. Quidam enim nec ludentes, nec ludere scientes, sed numeratione tantū proprias substantias perdiderunt, die noctuq; ludendo, argento, apparatus, lapidibus & auro. Consequenter aut̄ ex hac inordinatione blasphemare deum conantur, & instrumenta conficiunt. Commodis aut̄ subiectorum prospicientes, hac generali lege decernimus, ut nulli liceat in publicis uel priuatis domibus ludere, & si contra factū sit, nulla sequatur cōdemnatio, sed solutum reddatur. Sensus igitur est Horatij, mores ita deluxatos esse à prisco robore, ut spretam militia, quæ populo Rom. imperium propagauit, ludere tantum uelit ludos græcos & infames, & legibus uetitos, nō contentus ludis quos concedunt leges. Hæc Baptista Pius.

IACOBI BONONIENSIS IN
HORAT. ANNOT.

LIBRO I. ODE II.

Erruit gentes graue in rediret
Seculum Pyrrhæ noua monstra quæstæ,
Omne cum Protheus pecus egit altos
Visere montes.) ¶ Cur Prothei mentionem
faciat hic Flaccus in pyrrhæ et Deucalionis diluuiò, nulus
interpres (quod sciam) ostendit. Nec exponit quisquam, an
idẽ Protheus Deucaliõis et Pyrrhæ fuerit contemporaneus.
Quod ut clarius luceſcat, faciliusquẽ explicari poſſet, ante
omnia illud obſeruare oportet, poetã plurima quæ die
uerſis tẽporibus ſuere ſimilia, frequẽter in unũ cõgerere.
Quippe, quod apud Maronẽ in Georgicis, Lucanũquẽ in pri
mo pharſaliæ prodigia canẽtes, facile cautus lector animã
in æquocis hæc tradit, Inundationes plures ſuere. Prima
nouimeſtris ſub priſco Ogige, Secunda Niliaca meſtrua
ſub Aegyptijs Hercule et Prometheo, bimeſtris autẽ ſub
Ogige Attico, Trimeſtris in Theſſalia ſub Deucalione,
Et pharonica ſub Protheo Aegyptio in raptu Helene. quæ
ergo ſub Deucalione Pyrrhæquẽ nec nõ ſub Protheo diuerſa
ſis tẽporibus catacliſmi ſuere, in hoc loco nũc poeta con

ODE XXXVI.

(iunxit.

¶ Creſſa nec careat pulchra dies nota.

Ibi creſſa et legũt et exponũt interpretes, nos unius
literæ cõmutatiõẽ, ſpiritu accedẽte, Theſſa caſtigamus,
ne poetã uideatur exorbitare ab Hiſtoria notiſſima, ex
que

quo institutum peculiare Thraciæ nō Creticæ gentis fuit, lapillis albis et nigris cādidos atrosq; dies signare, et ne uox ista alicui insolens uideatur, illud addimus, Thresam pro Thracensi alibi ab eodem poëta sic scriptū fuisse, Me nūc Thressa Cloe regit. Seneca ad hoc in Hercule hoc uer bū sic usurpat, Verū est quod cecinit sacer Thressæ sub Rhodopes iugis. Hæc Bononiensis.

IN ARTE POETICA.

¶ Intererit multū Dauus ne loquatur an heros.

Versus iste sic ab omnibus legitur. At nos, ubi Dauus, Diuus reponimus. Nam sensus est, ni fallor. Honestius quadrat si subsequētia accurate pensitentur. Poëta enim gradatim, uariarū rerū ac psonarū præpon seruandum ostēdens, à diuo ad heroem, mox ad senē aliosq; inferiores decurrit. Quod carmē infra positum clarius exponet:

Ne quicumq; deus quicumq; adhibebitur heros

Regali conspectus in auro nuper, et ostro,

Migret in obscuras humili sermone tabernas.

Ceterum si Dauus iuxta neotericum interpretem legatur, fatuus erit sensus, nisi statim subsequatur et legatur, herus, hoc est, dominus, Quod si fit, tūc uersus claudicabit in syllaba. Bononiensis.

¶ Quis tamē exiguos elegos emiserit autor

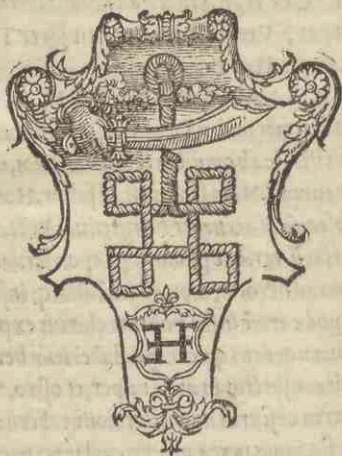
Grāmatici certant & adhuc sub iudice lis est.

Huic dubitationi nos ex Terentiano illud adiūgimus Pentametrum dubitant quis primus finxerit author,

Quidā non dubitant dicere Callinōū. Bononiensis.

FINIS.

101136

FRIBV RGI BRISGOIAE.
EXCVDEBAT IOANNES EM^{us}
MEVS. AN. M. D. XXXV.